

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

Μετάφρασις Ὑπὸ τοῦ κ. ΝΙΚ. Ι. ΠΟΛΥΖΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 9. 10. καὶ τέλος)

ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ (τέλος)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

Τὰ στελέχη (διευθύνοντα καὶ ἐκτελοῦντα) τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, λόγῳ τῆς εὐθύνης μὲ τὴν ὁποίαν ἐπιφορτίζονται, τὰ μὲν διὰ τὰ προσανατολίζουσι καὶ ἐλέγχουσι τὸ σύνολον τῆς κινήσεως, τὰ δὲ διὰ τὰ ἐξασφαλίζουσι τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν ἐπιχειρήσεων, καὶ ὅλα μαζὶ διὰ τὰ συμβάλλουσι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν διάδοσιν τῶν ἰδεωδῶν τοῦ συνεργατισμοῦ, πρέπει νὰ ἔχουσι δεχθῆ ἰσχυρὰν συνεταιριστικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ νὰ ἔχουσι ἐπιμελῶς προετοιμασθῆ διὰ τὰ ἀντίστοιχα ἀξιώματά των.

Τὰ κέντρα προωθήσεως τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως

Εἶναι προφανές ἐπίσης ὅτι, διὰ μίαν συνεταιριστικὴν κίνησιν μὴ ἐπαρκῶς ἀκόμη ἀναπτυχθεῖσαν, ἢ ὅταν ἡ συνεταιριστικὴ ἐκπαιδευτικὴ προσπάθεια εἶναι ἐλλιπής, ἢ πρώτη μεγάλη ἀνάγκη τὴν ὁποίαν ὀφείλει νὰ ἀντιμετωπίσῃ, εἶναι νὰ καταρτίσῃ ἕνα πυρῆνα καταλλήλων διαφωτιστῶν, ἐκπαιδευτῶν καὶ διοργανωτῶν: οἱ μέλλοντες νὰ ἐκπαιδεύσουσι ὀφείλουσι πρῶτον νὰ ἐκπαιδευθοῦσι.

Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἐξηγεῖ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἐκπληροῦν, κυρίως εἰς τὰς χώρας τῆς λατινικῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς Ἀντίλλας, τὰ ἰνστιτοῦτα καὶ τὰ κέντρα συνεταιριστικῶν σπουδῶν, εἰς ἔθνικὰ καὶ περιφερειακὰ πλαίσια. Εἶναι πρὸ παντὸς ὄργανα ἐρεῦνης καὶ σκέψεως, ἀκολούθως εἶναι ὄργανα διαδόσεως διὰ διαλέξεων καὶ δημοσιευμάτων. Ἀποδίδουσι βασικὴν σημασίαν εἰς τὴν ἔρευναν καὶ τὴν ἐνημέρωσιν τῶν πληροφοριῶν αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ προκαταρκτικαὶ προϋποθέσεις πάσης ἐκπαιδεύσεως καί, βραδύτερον, τὰ ὄργανα προσανατολισμοῦ πρὸς νέους ὁδούς καὶ πρὸς νέα προβλήματα. Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις, σήμερον, δὲν δύναται, ὅπως ἐγένετο ἐπὶ μακρόν, νὰ προοδεύῃ διὰ τῆς μεθόδου τῶν διστακτικῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν σφαλμάτων. Πολλοὶ πειραματισμοὶ καὶ πολλὰ σφάλματα διεπράχθησαν ἀλλαχοῦ. Ἀντὶ νὰ τὰ ἐπαναλάβωμεν, εἶναι προτιμότερον νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἀπὸ τὰ διδάγματα των (1).

1) Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Διεθνὴς Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις συνέστησεν Κέντρα Σπουδῶν τοῦ διεθνoῦς συνεργατισμοῦ.

Εἰς τὰς χώρας αἱ ὁποῖαι διαθέτουν δραστηρίους κυβερνητικὰς ὑπηρεσίας συνεταιρισμῶν, προικοδοτούμενας μὲ τὰ ἀναγκαῖα μέσα, αὐταὶ αἱ ὑπηρεσίαι συχνὰ ἀναλαμβάνουν καὶ τὴν κατάρτισιν τῶν προγραμμαμάτων τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσως, προγραμμάτων τὰ ὁποῖα ξεπερνοῦν τὴν ἀρχικὴν φάσιν, περιλαμβάνοντα καὶ τὴν κατάρτισιν τῶν στελεχῶν.

Ἐννοεῖται ὅτι, ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν καλῶς ἀνεπτυγμέναι συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις, εἰς αὐτάς ἀνήκει καὶ ἡ κατάρτισις τῶν συνεταιριστικῶν στελεχῶν (καὶ ὄχι μόνον ἡ κατάρτισις τῶν μελῶν).

Συχνὰ ὑπάρχει συνεργασία μεταξὺ αὐτῶν τῶν ὀργάνων. Ὁρισμένα «Κέντρα Συνεταιριστικῶν Σπουδῶν» συνεστήθησαν κατόπιν κυβερνητικῆς πρωτοβουλίας. Ὅλα σχεδὸν δέχονται τὴν ἐνίσχυσιν τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἢ τῶν πανεπιστημίων. Εἰς τὴν Χρυσὴν Ἀκτήν, εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὸ Πακιστάν ὑπάρχει κατανομή ἐργασίας καὶ ἀμοιβαίης βοήθειας μεταξὺ συνεταιριστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ὁμοσπονδιῶν. Εἰς τὴν Βιρμανίαν, εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, εἰς τὴν Ἰνδίαν, εἰς τὴν Ζαμπαϊκήν, π.χ. ἡ συνεργασία αὕτη λαμβάνει ἢ ἔλαβεν ἤδη ὀργανικὴν μορφήν, διὰ τῆς συστάσεως ἐπιτροπῶν ἢ συμβουλίων συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσως, εἰς τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύονται αἱ συνεταιριστικαὶ ὑπηρεσίαι, τὰ ἐνδιαφερόμενα ὕπουργεῖα, αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις, ἡ ἐκπαίδευσις ὄλων τῶν βαθμίδων.

Ὁ συντονισμὸς εἶναι ὀπωσδήποτε ἀναγκαῖος μεταξὺ τῶν διαφόρων ὀργάνων τῶν ἀπασχολουμένων μὲ τὴν συνεταιριστικὴν ἐκπαίδευσιν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ διατηρῆται ἡ ἐνότητις τῆς θεωρίας καὶ νὰ ἀποφεύγεται ἡ λειτουργία πολλῶν ὑπηρεσιῶν ἐπιδιωκουσῶν τὸν αὐτὸν σκοπόν.

Τὰ μέσα συνεταιριστικῆς ἐκπαίδευσως

Συνεταιριστικαὶ σχολαὶ

Εἰς τὰς «συνεταιριστικὰς σχολὰς» ἢ «συνεταιριστικὰ κολλέγια» καταρτίζεται κυρίως τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν καὶ ἐνίοτε τὸ κατώτερον. Παρόμοια ἰδρύματα, συνιστώμενα καὶ συντηρούμενα ὑπὸ αὐτῶν τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, ὑπάρχουν σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὸν Καναδᾶν ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰνστιτούτου Συνεταιρισμῶν. Εἰς τὴν Βιρμανίαν, εἰς τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὴν Ἰνδονησίαν, εἰς τὸ Πακιστάν, καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν (εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγονται, ἡ Κένυα, ἡ Ταγκανίκα, καὶ ἡ Οὐγάνδα) ὀφείλουν συχνὰ τὴν ὑπαρξίν των ἢ τοῦλάχιστον τὴν σημαντικὴν ἐνίοτε ἐνίσχυσιν των εἰς κυβερνητικὴν πρωτοβουλίαν. Ἄλλωστε, κατ' ἀρχάς, ἡ κυρία των ἀποστολῆ ἦτο νὰ καταρτίζουσι τὸ προσωπικὸν τῶν κυβερνητικῶν συνεταιριστικῶν ὑπηρεσιῶν. Ἄλλὰ ἡ διδασκαλία των ἐπεκτείνεται προοδευτικῶς καὶ εἰς αὐτὸ τὸ προσωπικὸν τῶν συνεταιρισμῶν ἢ διάρκειά της ποικίλλει ἀπὸ ἕξ ἑβδομάδων μέχρις ἐνὸς ἔτους, ἀναλόγως τῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν κατηγοριῶν τῶν φοιτητῶν.

Βοηθητικὰ μέσα

Τὸ σχολεῖον εὐρίσκεται ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ ἀναποκρίνεται ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν πολὺ ἀπομεμακρυσμένων οἰκισμῶν ἢ τῶν συνεταιρισμῶν, οἱ ὁποῖοι

δὲν δύνανται νὰ στερηθοῦν ἐπὶ πολὺν χρόνον τοῦ προσωπικοῦ των. Δεδομένης εὐκαιρίας—ἡ ἐξ ἀρχῆς—, κατανέμεται: τὸ συνεταιριστικὸν κολλέγιον τῆς Ποδόνα (Ἐπαρχία τῆς Βομβάης) διαθέτει τέσσαρα περιφερειακὰ κέντρα καὶ ἐπεκτείνει τὴν δρᾶσιν του χάρις εἰς τοπικὴν ἐνίσχυσιν· ἡ Ἰαπωνία διαθέτει δύο σχολεῖα καὶ 45 κέντρα καταρτίσεως διὰ τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς· εἰς τὴν Κροατίαν (Γιουγκοσλαβία), ἡ κεντρικὴ σχολὴ συνδέεται μὲ τὰ ἐπαρχιακὰ σχολεῖα, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν σειράν των συνέστησαν 250 κέντρα σπουδῶν.

Ἐλλείπει συνεταιριστικῆς σχολῆς, ἢ ἀπὸ κοινοῦ μετ' αὐτῆς, ὅταν ὑπάρχη, διοργανώνονται μαθήματα (μιας ἑβδομάδος μέχρι δύο μηνῶν), νυκτερινὰ μαθήματα, μαθήματα δι' ἀλληλογραφίας, κύκλοι σπουδῶν· εἰς ἀπομεμακρυσμένας ἢ ἀραιῶς κατοικημένας περιοχάς, γίνεται προσφυγὴ εἰς περιοδεύοντας ἐκπαιδευτὰς (Αὐστρία, Ἰνδία, Σουηδία)· ὅταν εἶναι καλῶς κατηρτισμένοι, οἱ ἐπιθεωρηταὶ συνεταιρισμῶν, δύνανται ἐπίσης, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεώς των, νὰ συμβάλλουν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μελῶν ἀλλὰ καὶ τῶν διοικητικῶν συμβούλων καὶ τῶν ὑπαλλήλων, (Κευλάνη, Κύπρος)· ἐπίσης οἱ ἐλεγκταὶ τῶν λογαριασμῶν ἀσκοῦν ἐπίδρασιν ἐκπαιδευτικὴν ἐὰν δὲν περιορίζονται μόνον νὰ καθιστοῦν γνωστὰ τὰ διαπραχθέντα λάθη, ἀλλὰ φροντίζουν νὰ τὰ ἐπεξηγοῦν καὶ νὰ ὑποδεικνύουν πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποφεύγονται.

Τέλος, αἱ ἀνταλλαγαὶ πείρας, αἱ ὁποῖαι συγκεντρῶνουν διοικητικοὺς συμβούλους καὶ διευθυντὰς πολλῶν συνεταιρισμῶν, εἴτε ἐπ' εὐκαιρίᾳ συνεδρίων καὶ ἄλλων συναντήσεων, εἴτε συχνότερον, βοηθοῦν ἐξαιρετικῶς τοὺς μετέχοντας νὰ τελειοποιοῦν τὰς μεθόδους των διαχειρίσεως καὶ διοικήσεως. Εἰς τὴν Γαλίαν, ὑπὸ τὴν μορφήν ἐπιτροπῶν ἀνταλλαγῆς πείρας καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν ὑπὸ συστηματικωτέραν μορφήν.

Διεθνή καὶ περιφερειακὰ ἱδρύματα

Εἰς διεθνή πλαίσια ἀνεπτύχθησαν ἱδρύματα τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸ πλεῖστον, συνδυάζουν τὰς μεθόδους τοῦ σχολείου καὶ τὰς μεθόδους τοῦ κέντρου ἀνταλλαγῆς πείρας.

Ἡ Διεθνῆς Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις διοργανώνει κατ' ἔτος εἰς διάφορον χώραν «διεθνεῖς θερινὰς σχολὰς» εἰς τὰς ὁποίας λαμβάνουν μέρος πολλαὶ χώραι. Τὸ Βρετανικὸν Συνεταιριστικὸν Κολλέγιον καὶ ἡ Horace Plunkett Foundation δέχονται καὶ καταρτίζουν συνεταιριστὰς ξένων χωρῶν. Εἰς τὴν Γαλίαν, τὸ ἐθνικὸν Κέντρον γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, ἐν συνεργασίᾳ μὲ ἄλλας συνεταιριστικὰς ἑμοσπονδίας, μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ὑπουργείου τῆς ὑπερποντίου Γαλίας καὶ τῆς γενικῆς Ἐπιτροπίας Παραγωγικότητος, διαδραματίζουν ἀνάλογον ρόλον διὰ τὰ συνεταιριστικὰ στελέχη τῶν ὑπερποντίων περιοχῶν.

Τὰ ἱδρύματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους ἐπολλαπλασιάσθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη: περίοδοι συνεταιριστικῶν σπουδῶν, αἱ ὁποῖαι, διοργανοῦμεναι εἰς Δανίαν ὑπὸ τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας ἐντὸς τῶν πλαισίων τοῦ διευρυνομένου Προγράμματος τεχνικῆς βοηθείας, τῇ συνεργασίᾳ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, τῆς Ὁργανώσεως τροφῶν καὶ γεωργίας (F.A.O.), τῆς κυβερνήσεως τῆς Δανίας καὶ τῶν συνεταιρι-

στικῶν ὀργανώσεων τῆς χώρας αὐτῆς, ἐδέχθησαν ἐκ περιτροπῆς συνεταιριστὰς τῆς Ἀσίας (1953), τῆς Μέσης καὶ Ἑγγύς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς (1954) καὶ τῆς Ἀφρικῆς (1955)· θερινὴ βρεταννο-σκανδιναυικὴ σχολὴ (1954)· περιφερειακὰ μαθήματα τὰ ὀργανωθέντα ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἐργασίας διὰ τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Lahore (1953 - 1954), ἀπὸ τὸ Δ.Γ.Ε. καὶ τὴν F.A.O. διὰ τὴν Μέσην Ἀνατολήν, εἰς τὴν Κύπρον (1952), καὶ διὰ τὴν Ἀσίαν, εἰς Bandung (Ἰνδονησίαν, 1955)· τοπικὰ σεμινάρια τοῦ Κίτο (1950), Σάν Σαλβαντόρ (1950), Πόρτο Ἀλέγκρε (Βραζιλία 1951), κέντρον καταρτίσεως διὰ τοὺς διευθύνοντας τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν καὶ κινήτὰ ἱστικοῦτα τοῦ Πόρτο Ρίκο (1952), Κολομβίας (1953), Χιλῆς (1953), διοργανωθέντα ὑπὸ τῆς Παναμερικανικῆς Ἐνώσεως· κέντρον γεωργικῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ τὰς Ἀντίλλας (1954), προελθὸν ἀπὸ τὴν συνεργασίαν μεταξὺ F.A.O. καὶ Ἐπιτροπῆς τῶν Καραϊβικῶν· περιφερειακὴ συγκέντρωσις εἰς Ζαμαϊκὴν, διοργανωθεῖσα τὸν Ἰανουάριον 1955 ὑπὸ τῆς UNESCO καὶ τῆς Διεθνoῦς Συνεταιριστικῆς Ἐνώσεως.

Διδασκομένη ὕλη καὶ μέθοδοι καταρτίσεως

Ἡ διδασκομένη ὕλη ποικίλλει κατ' ἀνάγκην ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ γενικῆς μορφώσεως τῶν σπουδαστῶν, ἀναλόγως τῶν λειτουργιῶν ποὺ ἀσκοῦν ἢ καλοῦνται νὰ ἀσκήσουν. Ἐν συνόψει, εἶναι δυνατόν νὰ διακριθῇ εἰς τρεῖς κατηγορίας :

- α) Ὑψη γενικῆς διδασκαλίας παρουσιάζουσα ἄμεσον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν συνεργατισμόν
- β) Ὑψη ἐπαγγελματικῆς διδασκαλίας·
- γ) συνεργατισμὸς κατὰ κυριολεξίαν.

Οἱ κατέχοντες ἢ προοριζόμενοι νὰ καταλάβουν ὕψηλὰς θέσεις εἰς τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ὀφείλουσιν φυσικὰ νὰ εἶναι πλήρως ἐνημερωμένοι ἐπὶ τῆς ἱστορίας, τῆς θεωρίας καὶ τῆς πρακτικῆς τοῦ συνεργατισμοῦ, ἀλλὰ εἶναι ἐπίσης καλὸν νὰ ἔχουν ἀποκτήσει ἐπαφήν μὲ ὄρισμένους συναφεῖς τομεῖς ἀφορῶντας τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ περιβάλλον του : ψυχολογίαν, κοινωνιολογίαν, πολιτικὴν οἰκονομίαν κλπ.

Ἐκαστος, ἀναλόγως τῆς ἀπασχολήσεώς του (διευθυντής, διαχειριστής, γραμματεὺς, ὑπάλληλος οἰκισθῆποτε κατηγορίας), ἔχει ἀνάγκην ἰδιαίτερας ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως (1). Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ διαφωτισταὶ καὶ ἐκπαιδευταί, ὀφείλουσιν ἐπίσης νὰ ἀσκοῦνται εἰς τὴν τέχνην τοῦ λόγου ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ, εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ διεύθυνσιν τῶν συγκεντρώσεων.

Οἱ καλοὶ λογισταί, ὁ ρόλος τῶν ὁποίων εἶναι κεφαλαιώδης, δὲν εἶναι ποτὲ ὑπερβολικὰ πολυάριθμοι· εἰς τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὴν Σουηδίαν, καὶ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν π.χ., εὐρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ διοργανώσουν μαθήματα δι' ἀλληλογραφίας πρὸς ἀντιμέτωπισιν τῆς ἀνάγκης καταλλήλων λογιστῶν.

Αἱ μέθοδοι ἐπαγγελματικῆς καταρτίσεως, χωρὶς νὰ παραμελοῦνται αἱ κυρίως σχολικαὶ ἀρμοδιότητες, πλησιάζουσιν ὅσον τὸ δυνατόν τὰς πρακτικὰς συνθήκας τοῦ

1) Εἶναι φυσικὰ δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν πρὸς τοῦτο μαθήματα διοργανωθέντα ὑπὸ τῶν δημοσίων ἀρχῶν καὶ ὑπὸ τῶν ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων.

πρός διδασκαλίαν επαγγέλματος: π.χ., εις τὴν σουηδικὴν Σχολὴν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, οἱ μαθηταὶ ἀσχοῦνται εἰς εἰκονικὰ καταστήματα· εἰς τὸ σχολεῖον συνεταιριστικῆς διοικήσεως τοῦ κεντρικοῦ ἀγροτικοῦ προμηθευτικοῦ συνεταιρισμοῦ τῆς Ἰθάκας (Νέα Ὑόρκη, Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι), τίθενται εἰς τοὺς σπουδαστὰς συγκεκριμένα προβλήματα τὰ ὁποῖα συζητοῦνται πρὸς ἀναζήτησιν τῆς λύσεως.

Ἡ ἐπαγγελματικὴ ἐκπαίδευσις γίνεται ἐπίσης ἐν μέρει δι' αὐτῆς τῆς ἀσκήσεως τοῦ επαγγέλματος· εἰς τὴν Ἀγγλίαν, οἱ κατώτεροι ὑπάλληλοι οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν νυκτερινὰ ἢ ἡμερήσια μαθήματα δὲν ἐγκαταλείπουν τὴν ἐργασίαν των· εἰς τὸ Πακιστάν, οἱ μέλλοντες διαχειρισταὶ καταρτίζονται μὲ τὴν ἐπαφὴν τῶν παλαιῶν ὑπαλλήλων εἰς τὸν συνεταιρισμὸν ὅπου ὑπηρετοῦν· εἰς τὴν Κεϋλάνην, ἕκαστος τῶν μαθητῶν τῆς Συνεταιριστικῆς Σχολῆς καθ' ἑλθὴν τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν του ἀπασχολεῖται εἰς ἕνα συνεταιρισμὸν, τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἐπισκέπτεται τουλάχιστον μίαν φορὰν τὴν ἐβδομάδα ἐκτελῶν τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, τοῦ γενικοῦ ἐλεγκτοῦ καὶ τοῦ ἐλεγκτοῦ τῶν λογαριασμῶν· εἰς τὴν Σιέρα Λεόνε, οἱ ἐπιθεωρηταὶ συνεταιρισμῶν, ἐξερχόμενοι τῶν μαθημάτων ποῦ ἀκολουθοῦν, πηγαίνουν νὰ ἀσκηθοῦν εἰς τὰ μέλλοντα καθήκοντά των συνοδουόμενοι ἀπὸ πεπειραμένους ἐπιθεωρητὰς, ἀκολούθως ἐπανερχοῦνται διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς ἕνα μάθημα ἐπαναλήψεως· παρομοίᾳ μέθοδος χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν Ταγκανίκαν διὰ τὴν κατάρτισιν διοικητικῶν συμβούλων καὶ ὑπαλλήλων· εἰς τὴν Νορβηγίαν, εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ ἄλλαχοῦ, ἡ σταδιοδρομία ἐνδὸς καλοῦ συνεταιριστικοῦ ὑπαλλήλου ἀκολουθεῖ ἕνα πρόγραμμα διαδοχικῶς ἐναλλασσόμενον μὲ μαθήματα δι' ἀλλήλογραφίας, ἀσκήσιν τοῦ επαγγέλματος, κύκλους σπουδῶν, σχολὴν, ἐπιστροφὴν εἰς τὸ ἐπάγγελμα καὶ εἰς τὸν κύκλον σπουδῶν, κλπ.

Πολὸ συχνὰ ἡ παρεχομένη διὰ μαθημάτων διδασκαλία, τὰ σχολεῖα, αἱ πρακτικαὶ ἀσκήσεις συμπληρῶνται καὶ ἀναζωογονοῦνται δι' ἐπισκέψεως συνεταιρισμῶν. Ὅταν τοῦτο εἶναι δυνατόν, διοργανοῦνται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐπίσης ἀνταλλαγαὶ ἰδιαιτέρως προικισμένων ἀπὸ τὴν φύσιν σπουδαστῶν, ἢ ταξίδια σπουδῶν διὰ διαφωτιστὰς καὶ διευθυντὰς. Παρόμοια ταξίδια, ὅπως τὰ συχνὰ διοργανούμενα ὑπὸ τῶν κεντρικῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων ὡς καὶ τὰ διοργανωθέντα ὑπὸ τῆς UNESCO ἢ ὑπὸ τῆς διεθνoῦς Ὁμοσπονδίας τῶν γεωργῶν παραγωγῶν μὲ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς UNESCO ἀντιπροσωπεύουν μίαν πολὺτιμον ἀνταλλαγὴν πείρας ἐπὶ τῶν προβλημάτων ὀργανώσεως καὶ ἐπὶ τῶν τεχνικῶν προβλημάτων· ἔχουν ἐπίσης ὡς πλεονέκτημα νὰ διευρύνουν τὸν ὀρίζοντα τῶν μαθητεούντων, νὰ ἀποκαλύπτουν εἰς αὐτοὺς τὴν ποικιλίαν τῶν συνεταιριστικῶν μορφῶν καὶ τῶν συνεταιριστικῶν λύσεων καὶ ταυτοχρόνως τῆς βασικῆς ἐνότητος τῆς κινήσεως.

Οἱ τυχόντες τοῦ προνομίου τῶν ταξιδίων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν σπουδασταὶ ὀφείλουν νὰ καλοῦν καὶ τοὺς λοιποὺς νὰ ἐπωφελοῦνται, τῶν παρατηρήσεών των (1) διὰ διαλέξεων ἢ δημοσιευμάτων.

Ἡ κυρίως συνεταιριστικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι προφανῶς οὐσιαστικὴ διὰ τοὺς

1) Εἰς τὸ Ἰσραὴλ οἱ διπλωματοῦχοι τῶν συνεταιριστικῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Τελ Ἀβίβ ἀπεφάσισαν ἑκουσίως νὰ διαθέσουν πᾶς διακοπὰς των διὰ τὴν συνεταιριστικὴν των κατάρτισιν εἰς ἕνα πρόσκαιρον χωρίον ἐπισερχομένων μεταναστῶν.

Διευθυντάς, τοὺς διαχειριστάς καὶ ἄλλους ὑπαλλήλους. Οὕτω δὲν παραλείπεται, π.χ., εἰς τὰς περιφερειακὰς συνεταιριστικὰς σχολὰς τῆς Βομβάης καὶ εἰς τὴν συνεταιριστικὴν Σχολὴν τῆς Κεϋλάνης (διατιθεμένου τοῦ τρίτου τοῦ χρόνου διδασκαλίας)· εἰς τὸ συνεταιριστικὸν ἴνστιτούτον τῆς Δυτικῆς Βεγγάλης (δπου τὸ ὠράριον διδασκαλίας ἀποτελεῖται ἐκ τῶν κάτωθι : συνεταιριστικά ζητήματα 41%, ἐπαγγελματικὴ κατάρτισις 37%, συναφῆ ζητήματα 22%). Εἰς τὴν συνεταιριστικὴν Σχολὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς (64% τοῦ χρόνου).

Πράγματι, εἶναι ἀπαραίτητον, πρὸ παντὸς εἰς τὰς περιοχὰς δπου ἡ συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις εἶναι σταθερῶς ἀνεπτυγμένη πρὸ πολλοῦ, ὅλοι οἱ ἐργαζόμενοι εἰς τοὺς συνεταιρισμούς, ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς πρωτοβαθμίους συνεταιρισμούς, νὰ εἶναι καλῶς κατηρτισμένοι καὶ πεπεισμένοι διὰ τὴν ἀξίαν τῶν συνεταιριστικῶν ἀρχῶν καὶ μεθόδων.

Ἐὰν ἑνὸς, δεδομένου ὅτι εὐρίσκονται εἰς συνεχῆ ἐπαφὴν μὲ τὰ μέλη, ἢ στάσις των, ἢ διαγωγή των, αἱ γνώσεις τὰς ὁποίας ἔχουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ μεταβιβάξουν, δύνανται, ἐὰν εἶναι καλῶς κατηρτισμένοι, νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ συνεταιριστικοῦ πνεύματος τῶν μελῶν. Ἀντιθέτως, εἶναι δυνατόν νὰ ἔχουν κακὴν ἐπίδρασιν ἐὰν εἶναι κακῶς κατηρτισμένοι. Ἐπι πλεόν συμβάλλουν εἰς τὴν καλὴν ἢ κακὴν φήμην τῆς ὀργανώσεως των ἔναντι τοῦ κοινοῦ ἐν γένει, τὸ ὅποιον κρίνει συχνὰ ἕνα συνεταιρισμὸν ἀπὸ τὴν συμπεριφορὰν τῶν ὑπαλλήλων των.

Ἐὰν ἑτέρου, διευθύνται καὶ ὑπάλληλοι κινδυνεύουν, ἐπιδεικνύοντες μάλιστα ἐπαγγελματικὸν ζῆλον, νὰ λησμονήσουν — καὶ τοῦτο δέον νὰ ἔχουν ὑπὸ ὄψιν των ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν — ὅτι ἕνας συνεταιρισμὸς δὲν πρέπει νὰ διευθύνεται διοικητικῶς καὶ διαχειριστικῶς ὡς νὰ ἦτο «μόνον μία ἐπιχείρησις» καὶ ὡς νὰ ἦτο «μία ἐπιχείρησις ὡς αἱ λοιπαὶ ἐπιχειρήσεις».

Ἐρωτηματολόγιον

1. Οἱ σπουδασταὶ τῆς συνεταιριστικῆς Σχολῆς τῆς ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς προτίθενται νὰ εἰσαγάγουν τὴν τεχνικὴν τῶν κύκλων σπουδῶν εἰς τὴν χώραν των. Παρακαλεῖσθε νὰ εἰπῆτε διατὶ θὰ ἠθέλατε ἢ δὲν θὰ ἠθέλατε νὰ ἐνεργήσητε ὅπως ἐκεῖνοι.

2. Ἐλλείψει διαρκοῦς συνεταιριστικῆς σχολῆς, ποῖα μέσα γνωρίζετε διὰ νὰ ἐπιτύχετε τὴν συνεταιριστικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ κατάρτισιν τῶν διευθυνόντων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς κινήσεως; Ποῖα τῶν μέτρων αὐτῶν θὰ ἐτύγγανον τῆς προτιμήσεώς σας;

3. Αἱ διοικητικαὶ ἱκανότητες καὶ ἡ ἐμπορικὴ ἐπιδεξιότης τῶν διευθυντῶν καὶ διαχειριστῶν τῶν συνεταιρισμῶν εἶναι ἀρκεταὶ; ἐξηγεῖσθε τὴν ἀπάντησίν σας.

4. Οἱ καλοὶ λογισταὶ δύνανται νὰ γίνουν καὶ καλοὶ διευθυνταὶ; ὑπὸ ποίους ὁρους;

5. Κρίνετε ὠφέλιμον οἱ διδάσκοντες τὸν συνεργατισμὸν, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, νὰ διέρχωνται μερικὰς ἐβδομάδας εἰς μίαν συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν ἢ εἰς μίαν κυβερνητικὴν ὑπηρεσίαν συνεταιρισμῶν;

Συμπληρωματική ανάγνωση

Βλέπετε σχετικόν πίνακα εις τὸ τέλος, ἀριθ. 2, 4, 16, 19, 25, 36, 37, 41, 55.

ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

Κατὰ τὰ πρῶτα βήματα, καὶ κατὰ μίαν ἀρκετὰ μακρὰν περίοδον, τὸ Κράτος ἠγγνόησεν, κατόπιν παρενόησεν, τοὺς συνεταιριστικούς θεσμούς καὶ ἐνίστε εἶδεν αὐτοὺς μὲ ποιάν τινα δυσπιστίαν, τὴν ὁποίαν ἄλλωστε οἱ συνεταιρισμοὶ τοῦ ἀνταπέδιδον.

Σήμερον, τὸ πρόβλημα τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων ἐπεβλήθη. Εἶναι ἄξιον ἐρεύνης. Διότι καὶ αὐτὴ ἢ ὑπαρξίς τοῦ προβλήματος τούτου, αἱ μορφαὶ ποὺ ἔλαθεν, αἱ λύσεις ποὺ ἐδέχθη καὶ δέχεται φωτίζουν μὲ νέον φῶς ὠρισμένας ἀπόψεις τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, ἢ θέσεις ποὺ καταλαμβάνει καὶ δύναται νὰ καταλάβῃ εἰς τὴν σύγχρονον οἰκονομικὴν ζωὴν καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν διοικητικὸν μηχανισμόν τοῦ Κράτους.

Εἶναι ἓνα πρόβλημα πολὺπλοκον καὶ ποικίλον, διότι ἀναλόγως τῶν χωρῶν καὶ, εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν χώραν, ἀναλόγως τῶν φάσεων ἀναπτύξεως τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως καὶ ἀναλόγως τῶν διακυμάνσεων τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς πολιτικῆς, δὲν τίθεται πάντοτε ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους καὶ δὲν ἀπαιτεῖ πάντοτε τὴν ἴδιαν λύσιν.

Θὰ τὸν ἐξετάσωμεν ἀπὸ μερικὰς τῶν κυριωτέρων τοῦ ἀπόψεων :

α) ὅταν ὁ συνεταιριστικὸς θεσμὸς ἀντιμετωπίζεται ὡς θεσμὸς ὁ ὁποῖος δέον νὰ εὕρῃ τὴν θέσιν τοῦ μεταξὺ ἄλλων θεσμῶν·

β) ὅταν τὸ Κράτος ἐκδηλώνῃ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἄμεσον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ὡς εἰκαζομένου παράγοντος τῆς οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ τεχνικῆς προόδου·

γ) ὅταν ὁ «συνεταιριστικὸς τομεὺς» τελῇ ἐν ἀνταγωνισμῷ ἢ καλῆται νὰ συνεργασθῇ μετ' ἄλλων στοιχείων τῆς ὀργανωμένης οἰκονομίας.

Θὰ ἔχωμεν ἐπίσης νὰ μελετήσωμεν τὴν θέσιν ποὺ καταλαμβάνουν οἱ συνεταιριστικοὶ θεσμοί, εἰς τὰ διοικητικὰ ὄργανα τοῦ Κράτους καὶ τὰς σχέσεις τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως μὲ ὠρισμένους ἐνδοκυβερνητικούς θεσμούς.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΥ ΘΕΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΔΙΑΖΟΥΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΣΕΩΣ

Γνωρίζομεν ἤδη (1) ὅτι οἱ συνεταιριστικοὶ θεσμοὶ ἐπεξεργάσθησαν οἱ ἴδιοι τοὺς κανόνας λειτουργίας των διὰ μέσου πολλαπλῶν δισταγμῶν καὶ ἀναζητήσεων, ἐκτὸς πάσης νομοθετικῆς ἐπεμβάσεως.

Εἰς τὰς χώρας δπου ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις εἶναι παλαιότερα, ὁ νομοθέτης ἐπενέθη ἀργά : τὸ 1852 εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὸ 1867 εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ

1) Βλέπετε πρῶτον μάθημα.

εις την Γαλλίαν, τὸ 1881 εἰς τὴν Ἑλβετίαν, τὸ 1883 εἰς τὴν Ἰταλίαν (!). Ἄλλωστε, πολὺ συχνὰ περιωρίζετο νὰ προσδῶση εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς νομικὴν μορφήν ἢ ὁποία ἐπέτρεπε εἰς αὐτοὺς νὰ ὑπάρχουν, ἀλλὰ ἢ ὁποία δὲν διέκρινεν αὐτοὺς πάντοτε ἀπὸ τὰς ἑταιρείας τῶν κεφαλαίων. Οἱ συνεταιρισταὶ ἐδέησε νὰ καταβάλλουν μακρὰς προσπάθειάς διὰ νὰ ἐπιτύχουν, τουλάχιστον εἰς μέγαν ἀριθμὸν χωρῶν, μίαν νομοθεσίαν περισσότερον προσηρμοσμένην πρὸς τὴν ἰδιόζουσαν φύσιν τοῦ θεσμοῦ των. Ἡ νομοθεσία δίδει εἰς τοὺς συνεταιριστικούς κανόνας τὴν ἀκριβεστέραν καὶ ὀρθοτέραν νομικὴν ἔκφρασιν μόνον εἰς τὰς χώρας ὅπου ὁ συνεργατισμὸς διανύει τὰ πρῶτα τοῦ θήματα ἢ ἀνεπτύχθη προσφάτως.

Ἐπίσης, ἡ φορολογικὴ νομοθεσία παρέμεινε καὶ παραμένει ἐνίοτε ἀκόμη πολὺπλοκος, ἔναντι τῆς ἰδιόζουσης φύσεως τῆς συνεταιριστικῆς μερίδος τοῦ ἀδιανεμήτου χαρακτήρος τῶν συνεταιριστικῶν ἀποθεμάτων, ἔναντι τῆς «ριστοῦρν» (²). Ἐν τούτοις, ἀφ' ἧς στιγμῆς γίνεται γνωστὴ ἡ διάκρισις μεταξὺ «ριστοῦρν» καὶ «μερίσματος», ὅταν ἀναγνωρίζεται ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ δὲν πραγματοποιοῦν κέρδη ἐφ' ὅσον τὰ πλεονάσματα τῆς χρήσεως ἐπιστρέφονται εἰς τὰ μέλη των, καθίσταται δυσχερὲς νὰ ὑποβληθοῦν εἰς τὸν φόρον τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν κερδῶν (ἢ εἰς τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος). Δι' ὃ καὶ εἰς πολλὰς χώρας ὁ φόρος αὐτὸς δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν συνεταιρισμῶν (ἢ ἐπὶ ὀρισμένων κατηγοριῶν ἐξ αὐτῶν), εἴτε κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ὑπάρξεώς των, εἴτε ἀπεριορίστως (³). Εἰς τὸ πλεῖστον τῶν χωρῶν τὸ μέρος τῶν πλεονασμάτων ποῦ ἐπιστρέφεται δὲν θεωρεῖται φορολογητέα ὕλη· ἀλλὰ, πολὺ συχνά, τὰ ἀποθεματικά (ἤτοι τὰ μὴ διανεμηθέντα πλεονάσματα) φορολογοῦνται.

Ἡ ἀβεβαιότης ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀληθινὴν φύσιν τῶν συνεταιριστικῶν θεσμῶν καὶ τὴν ἀποστολὴν τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ ἐκπληρῶσουν ἐντὸς τῆς οἰκονομίας ἀντανακλάται συχνὰ εἰς ὀρισμένα νομοθετικὰ μέτρα ἀναφερόμενα εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν λειτουργίαν τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος: διακανονισμὸς τῶν τιμῶν ἢ τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν περιθωρίων, περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταστημάτων τοῦ α' ἢ β' κλάδου, ποσοστιαῖοι περιορισμοὶ τῆς παραγωγῆς, τῶν εἰσαγωγῶν, τῶν ἐξαγωγῶν κλπ. Μερικὰ ἐκ τῶν μέτρων αὐτῶν ἐστρέφοντο ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐναντίον τῶν συνεταιρισμῶν καὶ ἐπέφερον ἢ ἐπιφέρουν ἀκόμη καὶ σήμερον ζημίαν εἰς τὴν λειτουργίαν των, εἰς τὰς δραστηριότητάς των, εἰς τὴν ἀνάπτυσίν των.

Ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς ἀβεβαιότητος αὐτῆς χωρὶς νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰ παραδείγματα, θὰ ἦτο ἄρκετον νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ὁ εἰδικὸς νόμος κατὰ τῶν τραστς ὀλίγον ἔλλειψε νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ κατὰ τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως.

1) (Σ.Μ.) Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ θεσμὸς τῶν συνεταιρισμῶν εἰσῆχθη τὸ 1914 διὰ τοῦ Νόμου 602.

2) Διὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ βλέπετε 2ον καὶ 5ον μᾶθημα.

3) Ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι αἱ γνόμεναι ἐνδεχομένως μετὰ τρίτων μὴ μελῶν πράξεις δὲν ὑπερβαίνουν ὀρισμένον ποσοστὸν τοῦ συνόλου τοῦ κύκλου ἐργασιῶν (20 % π.χ. εἰς τὸν Καναδᾶν) ἢ ἐφ' ὅσον τουλάχιστον τὰ πραγματοποιούμενα πλεονάσματα ἐκ τῶν ἐργασιῶν μετὰ τρίτων δὲν διανέμονται μεταξὺ τῶν μελῶν. Βλέπετε 5ον μᾶθημα.

Η ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΩΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ

*Ἦλθεν ἡ στιγμή, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον ἀργά, ἀναλόγως τῶν χωρῶν, καθ' ἣν τὸ Κράτος, ὑπερβαίνον τὸ στάδιον τῆς ἀπλῆς ἀναγνωρίσεως τῶν γεγονότων, ἔλαβε συνείδησιν, ἀρκετὰ συγκεχυμένην ἐνίοτε, ἀλλὰ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σαφῆ, τῆς ἀποστολῆς τὴν ὁποῖαν ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις εἶναι ἱκανὴ νὰ ἀναλάβῃ διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῶν ὀλιγώτερον εὐνοηθεισῶν κοινωνικῶν κατηγοριῶν, διὰ τὴν τεχνικὴν πρόοδον (ἰδιαιτέρως εἰς τὴν γεωργίαν) καί, περισσότερον προσφάτως διὰ τὴν παραγωγικότητα.

Τοῦτο ἐξηγεῖ — πρῶτον παράδειγμα ἐπὶ μακρὸν παραμείναν μοναδικὸν — διατὶ τὸ σύνταγμα τοῦ καντονίου τῆς Ζυρίχης εἰς τὴν Ἑλβετίαν, περιέλαβε τὸ 1869 διάταξιν καθ' ἣν τὸ «Κράτος ἐνισχύει καὶ διευκολύνει τὴν ἀνάπτυξιν τῶν στηριζομένων ἐπὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας συνεταιρισμῶν». Πολὺ βραδύτερον, εὐρίσκομεν ἀναλόγους διατάξεις εἰς πολλὰ ἀπὸ τὰ πρόσφατα συντάγματα ὅπως τῆς Ἰταλίας, τῆς Πορτογαλίας, τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας καὶ τῶν Κρατῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ὡς καὶ πολλῶν χωρῶν τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς (*).

Αἱ διατάξεις αὗται ποικίλλουν. Μερικαὶ ἐξ αὐτῶν «προστατεύουν» τὴν ἀνάπτυξιν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως· ἄλλαι τὴν «εὐνοοῦν» ἢ τὴν «ἐνθαρρύνουν»· ἄλλαι, τέλος, τὴν κατατάσσουν μεταξὺ τῶν «τομέων» ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ κατεύθυνσις τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Ὅλοι ἐκδηλώνουν, ἂν ὄχι τὴν αὐτὴν κατανόησιν, τουλάχιστον ἐνδιαφέρον ἔναντι τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως.

Εἰς τὴν πρᾶξιν, ἡ τάσις αὕτῃ τῆς προστασίας καὶ τῆς ἐνθαρρύνσεως ἐμφανίζεται ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς τὰς διαφόρους χώρας. Αἱ ἐκδηλώσεις τῆς εἶναι, γενικῶς, περισσότερον ἔντονοι καὶ περισσότερον ἐνισχυτικαὶ εἰς τὰς χώρας ὅπου ἡ κίνησις εἶναι ἀκόμη νέα, εἰς ἐκείνας ὅπου οἱ συνεταιρισταὶ ἔχουν ἀνεπαρκῆ πείραν τῶν ζητημάτων ἢ τῆς κατευθύνσεως τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.

Διδασκαλία καὶ κατάρτισις

Μία ἐκ τῶν συνηθεστέρων καὶ ὀλιγώτερον ἀμφισβητουμένων μεθόδων βοηθείας, εἶναι, ὅπως εἶδωμεν (*), ἡ διδασκαλία τοῦ συνεργατισμοῦ εἰς τὰ δημόσια ἰδρύματα. Τὴν μορφήν αὐτὴν τῆς κρατικῆς βοηθείας, δυνάμεθα νὰ παραλληλίσωμεν πρὸς τὴν προσπάθειαν διαδόσεως τὴν ὁποῖαν ἀκολουθοῦν πολλαὶ χώραι — καὶ εἰς ἐκείνας ἀκόμη ὅπου ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις εἶναι πολὺ προοδευμένη, ὅπως εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας — ὑπὸ μορφήν κρατικῶν δημοσιευμάτων τὰ ὁποῖα ἀρχίζουν ἀπὸ γενικὰ συγγράμματα καὶ μονογραφίας καὶ φθάνουν ἕως τὰ πρακτικὰ ἐγχειρίδια.

Τεχνικὴ βοήθεια

Εἰς ὠρισμένας χώρας, κυρίως εἰς ἐκείνας ὅπου τὸ ἐπίπεδον γενικῆς μορ-

1) (Σ.Μ.) Ἀνάλογος διάταξις περιελήφθη καὶ εἰς τὸ ἐν ἰσχύϊ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα, τὸ ὁποῖον ἐν ἀρθρῷ 109 ὀρίζει: «Οἱ συνεταιρισμοί, γεωργικοὶ καὶ ἀστικοὶ, τελοῦσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Κράτους, μεριμνῶντος συστηματικῶς ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν».

2) Βλέπετε ἕνατον μᾶθημα.

φώσεως τῶν ἐργατικῶν τάξεων εἶναι ἀκόμη χαμηλόν, ὁ νομοθέτης ὑπερέβη κατὰ πολὺ τὰ ἀνωτέρω μέτρα : τὴν διδασκαλίαν, τὴν ἔρευναν καὶ τὴν ἐνημέρωσιν. Συνέστησεν, εἰς τοὺς κόλπους τῆς διοικήσεως, δραστηρίους ὑπηρεσίας συνεταιρισμῶν, ἀποτελουμένας κυρίως ἀπὸ περιοδεύοντας ὑπαλλήλους, οἱ ὅποιοι εἰδικῶς καὶ ἐπιμελῶς προετοιμασμένοι διὰ τὸ ἔργον αὐτό, εἶναι ἐπιφορτισμένοι νὰ διαδίδουν τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κανόνας τοῦ συνεργατισμοῦ, νὰ συμβάλλουν εἰς τὴν δημιουργίαν καὶ εἰς τὴν ὀργάνωσιν τῶν συνεταιρισμῶν, νὰ βοηθοῦν ἀκόμη εἰς τὴν λειτουργίαν των καὶ εἰς τὴν διαχείρισίν των παρέχοντες τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας, τὰς συμβουλὰς καὶ τὸν ἔλεγχον. Εἰς αὐτὴν τὴν δραστηρίαν πολιτικὴν δύναται νὰ ἀποδοθῆ ἢ διαπιστωθεῖσα εἰς τὸ τρίτον μάθημα συνεταιριστικῆ ἀνάπτυξης, εἰς πολλὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας.

Ἀνάλογον προσπάθειαν, μὲ διαφορετικὰς κάπως μεθόδους, καταβάλλουν αἱ συνεταιριστικαὶ κυβερνητικαὶ ὑπηρεσίαι εἰς τὰς περισσοτέρας νοτιο-ἀμερικανικὰς δημοκρατίας.

Οἰκονομικὴ βοήθεια

Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ λαϊκοῦ των χαρακτήρος, αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις ἀπολαμβάνουν παντοῦ ἀπλοποιημένων διατυπώσεων συστάσεως καὶ δημοσιότητος, καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ἐλαττώσεως τῶν συνδεομένων μὲ τὰς διατυπώσεις αὐτὰς δαπανῶν.

ὑποβάλλονται, γενικῶς, εἰς τὸν φόρον τοῦ κύκλου ἐργασιῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς λοιποὺς φόρους (φόρος ἐπὶ κινήτων καὶ ἀκινήτων, φόρος ἐπιτηδεύματος, δικαιώματα μεταβιβάσεως, κλπ.), τὸ φορολογικὸν καθεστῶς τῶν συνεταιρισμῶν ποικίλλει: ἐξαιρετικῶς ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καὶ, εἰς τὴν αὐτὴν χώραν, ἀπὸ μίαν κατηγορίαν συνεταιρισμῶν εἰς ἄλλην, ἀπὸ ἓνα προϋπολογισμὸν εἰς ἄλλον.

Εἰς τινὰς χώρας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, τὰ παρεχόμενα φορολογικὰ προνόμια εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς εἶναι ἀρκετὰ σημαντικά. Φθάνουν μέχρι τελείας ἢ μερικῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ ὀρισμένους τελωνειακοὺς δασμοῦς: ἐνίοτε (Βολιβία, Χιλή, Κολομβία, Κостаρίκα, Γουατεμάλα), ἀναφέρονται εἰς τὰ τιμολόγια τῶν μεταφορῶν.

Ἡ προνομικὴ αὕτη μεταχείρισις ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν πρόθεσιν τοῦ Κράτους νὰ βοηθήσῃ τοὺς συνεταιρισμοὺς καθ' ὅν χρόνον δὲν ἔφθασαν τὴν πλήρη ἰσχύον των καὶ διότι, ἐξ ἄλλου, ἡ ἱκανότης των ὡς φορολογουμένων εἶναι σχεδὸν ἀμελητέα. Ἡ στάσις τῶν φορολογικῶν ὑπηρεσιῶν τείνει νὰ τροποποιῆται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐφ' ὅσον οἱ συνεταιρισμοί, ἐνηλικιούμενοι, καταλαμβάνουν εὐρυτέραν θέσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν πηγῶν τῶν δημοσίων εἰσοδημάτων.

Εἰς χώρας ὅπου καὶ πρὸ πολλοῦ καὶ σταθερῶς ἔχουν ἀναπτυχθῆ, οἱ συνεταιρισμοὶ ὑπόκεινται, κατ' ἀρχήν, εἰς τὴν αὐτὴν φορολογίαν μὲ τὰς κερδοσκοπικὰς ἐπιχειρήσεις (*). Καὶ εἰς αὐτὰς τὰς χώρας μερικαὶ ἀπαλλαγαὶ ἢ μειώσεις

1) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εἰδικὴν περίπτωσιν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν κερδῶν (ἢ τοῦ εἰσοδήματος), βλέπετε ἀνωτέρω σελίδα 116.

φόρων έχουν παραχωρηθῆ εἰς ὠρισμένας κατηγορίας συνεταιρισμῶν π.χ. γεωργικούς συνεταιρισμούς, καὶ συνεταιρισμούς κατοικίας.

Ἐκτὸς τῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, ἡ οἰκονομικὴ βοήθεια δύναται νὰ λάβῃ ἐνίοτε μορφὰς περισσότερο θετικὰς. Δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ ὑπὸ μορφὴν ἐπιχορηγήσεων κυρίως ὑπὲρ τῆς συνεταιριστικῆς ἐκπαιδεύσεως, διότι αἱ κυβερνήσεις, γενικῶς, ἀναλαμβάνουν αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰς εὐθύναις τὰς ὁποίας ὠρισμένοι δημοσποδία δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ ἀναλάβουν πλήρως. Δύναται ἐπίσης νὰ ἐμφανίζεσθαι ὑπὸ μορφὴν δανείων ἢ ἐγγυήσεως δανείων : δάνεια ἐνάρξεως λειτουργίας ἢ ἀναπτύξεως· δάνεια εἰς πιστωτικούς συνεταιρισμούς (κυρίως εἰς τοὺς γεωργικούς συνεταιρισμούς ἀποταμιεύσεως καὶ πίστεως)· δάνεια εἰς γεωργικούς συνεταιρισμούς πωλήσεως διὰ νὰ διευκολύνῃ τὴν πληρωμὴν καὶ τὴν ἀποθήκευσιν τῆς συγκομιδῆς, κλπ.

Τέλος, εἰς τινὰς χώρας ὅπως ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἰταλία, αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι ἐμφανίζονται διατεθειμέναι νὰ δέχωνται ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὅρους τὰς προσφορὰς προϊόντων ἢ τὰς ὑπηρεσίας ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς.

Πολλοὶ συνεταιρισμοὶ ἠρνήθησαν πάντοτε τὴν οἰκονομικὴν βοήθειαν τοῦ Κράτους, βλέποντες αὐτὴν ὡς μίαν ἀπειλὴν κατὰ τῆς ἀνεξαρτησίας των καὶ, ἐὰν εἶναι ὑπερβολικὴ, ὡς κίνδυνον διὰ τὸ πνεῦμα τῆς πρωτοβουλίας καὶ τὸ αἰσθημα τῆς εὐθύνης ποὺ ἀποτελοῦν τὰς προϋποθέσεις τῆς συνεταιριστικῆς δράσεως. Μολονότι ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡ βοήθεια αὕτη δύναται νὰ εἶναι ἀναγκαία προσωρινῶς, ἡ συνεταιριστικὴ παράδοσις, στηριζομένη ἐπὶ τῆς ἀρχῆς «βοηθῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας βοηθοῦντες οἱ μὲν τοὺς δὲ» δὲν τὴν ἐννοεῖ καὶ δὲν τὴν δέχεται παρὰ μόνον ἐὰν εἶναι μικρά, βραχείας διαρκείας καὶ ἐφ' ὅσον ὑποβάλλεται εἰς συγκεκριμένας προϋποθέσεις (κυρίως εἰς προηγουμένην οἰκονομικὴν προσπάθειαν τῶν ἐνδιαφερομένων) (1) καὶ εἰς αὐστηρὸν ἔλεγχον.

Ο «ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΥΣ» ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΙΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Εἰς τὴν ἐκθεσίν του κατὰ τὴν 16ην Σύνοδον τῆς Διεθνoῦς Συνδιασκέψεως Ἐργασίας, ὁ πρῶτος Διευθυντὴς τοῦ Δ.Γ.Ε., Albert Thomas, ἔλεγεν : «Ὑπάρχει εἰς τὸν σημερινὸν κόσμον, εἰς τὴν κεφαλαιοκρατικὴν οἰκονομίαν, ἓνα σημαντικὸν μέρος τῆς ὀργανωμένης οἰκονομίας τὸ ὁποῖον πολὺ ὀλίγον ἔχει καταστῆ γνωστὸν καὶ τὸ ὁποῖον, καθ' ἡμᾶς, ἔχει ὑποεκτιμηθῆ. Αὐτὸ εἶναι ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις» (2).

Τὸ «σημαντικὸν αὐτὸ μέρος τῆς ὀργανωμένης οἰκονομίας» δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παρέλθῃ ἐπὶ πολὺ ἀπαρατήρητον. Εἰς αὐξανόμενον ἀριθμὸν χωρῶν, αἱ σχέσεις μεταξὺ Κράτους καὶ συνεταιριστικῆς κινήσεως καθίστανται πολυπλοκώτεραι καὶ θέτουν νέα ἐντελῶς προβλήματα διαδοχικῶς καὶ καθ' ὃ μέτρον αἱ ἐπεμβάσεις τοῦ

1) Ἡ κρατικὴ βοήθεια ὑπολογίζεται ἐνίοτε ἐν σχέσει μὲ τὴν οἰκονομικὴν προσπάθειαν τῶν ἐνδιαφερομένων. Εἰς τὰς Ἰνδίας, τουλάχιστον κατ' ἀρχάς, οἱ γεωργικοὶ συνεταιρισμοὶ ἀποταμιεύσεως καὶ πίστεως, τῶν ὁποίων τὰ καταστατικά εἶχον ἐπικυρωθῆ, ἠδύνατο νὰ λαμβάνουν, ἀτόμως κατὰ τὰ τρία πρῶτα ἔτη τῆς ὑπάρξεώς των, μίαν προκαταβολὴν ἴσην πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ἰδίων των πόρων.

2) Conférence Internationale du Travail, 16me session, Genève, 1932 : Rapport du Directeur (Genève. B.I.T., 1932), p. 54.

Κράτους εις τὴν γενικὴν ὀργάνωσιν τῆς οἰκονομίας πολλαπλασιάζονται καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις κατακτᾷ μεγαλυτέραν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομίαν αὐτήν (1).

Ὅταν τὸ Κράτος προσπαθοῦν νὰ θέσῃ τάξιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν συναντᾷ τὴν ὀργανωμένην συνεταιριστικὴν δρᾶσιν, θὰ ἠδύνατο ἀπὸ ἀμέλειαν ἢ ἀπὸ ἀδικαφορίαν, νὰ ἐξαρθρώσῃ τοὺς μεγάλους ὀργανισμοὺς τοῦ ἡ συνεταιριστικῆς κινήσεως ἔχει μὲ ὑπομονὴν δημιουργήσῃ, ἢ νὰ καταστρέψῃ τοὺς πρωτοπαθικοὺς συνεταιρισμοὺς τοῦ μόλις συνέστησε. Θὰ ἠδύνατο ὁμοῦ ἀντιθέτως «χρησιμοποιοῦν τὰς ζωντανὰς μορφὰς τοῦ ἐπεξεργάσθη ἢ πεῖρα, νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐκκόλαψιν των ἢ τὴν ἀνάπτυξιν των καὶ νὰ βοηθηθῇ ἀπὸ αὐτὰς προσεταιριζόμενον τὴν δραστηριότητά των» (2).

Ἀπὸ τὴν ἐξέτασιν τῆς γενικῆς γραμμῆς τῆς ἐξελίξεώς των — ὑποκειμένης θεαίως ἀκόμη εἰς δισταγμοὺς καὶ ἀμφισβητήσεις — εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ σήμερον ὅτι αἱ δραστηριότητες τοῦ Κράτους καὶ τοῦ «συνεταιριστικοῦ τομέως» εἰς τὸν τομέα τῆς οἰκονομίας τείνουν νὰ διαρθρωθοῦν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον στενωῶς καὶ ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ἀναλόγως τῶν χωρῶν, εἰς μίαν ἀμοιβαίαν συνεργασίαν.

Ἀντιπροσώπευσις καὶ συμβουλευτικὴ ἀποστολὴ τῶν συνεταιρισμῶν

Ὅταν τὸ Κράτος δημιουργῇ ὄργανα ἐπιφορτισμένα νὰ ἐπεξεργάζωνται, νὰ θέτουν εἰς ἐφαρμογὴν τὴν οἰκονομικὴν του πολιτικὴν καὶ νὰ ἐλέγχουν τὰ ἐπιτυχῶς ἀποτελέσματα (ἐπιτροπαὶ μελέτης, συμβουλία διὰ τὸν περιορισμὸν καταναλώσεως, διὰ τὸν διακανονισμὸν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν τιμῶν, διὰ τὴν ὀργάνωσιν τὴν παραγωγῆς καὶ τῆς ἀγορᾶς τροφίμων, διὰ τὴν κατανομὴν τῶν πιστώσεων τοῦ Κράτους, κλπ.), αἱ συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις, ὅπου ἡ σπουδαιότης των τουλάχιστον δικαιολογεῖ τοῦτο, ἐπέτυχον συχνὰ τὸ δικαίωμα ἀντιπροσωπεύσεως ἢ συμβουλευτικῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὰ ὄργανα ταῦτα.

Ἀνάθεσις λειτουργιῶν δημοσίου συμφέροντος

Ὅταν τὸ Κράτος δὲν διαθέτει ἴδια μέσα διὰ νὰ ἀναλάβῃ συνολικὴν τινα ἢ εἰδικὴν δρᾶσιν, συμβαίνει νὰ ἀναθέτῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς εἰς συνεταιριστικὰς ὀργανώσεις. Χρησιμοποιοεῖ πολὺ συχνὰ αὐτὰς διὰ τὴν κατανομὴν τῶν παρεχομένων πιστώσεων εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ἀλιείαν, διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν κατοικιῶν, διὰ τὸν ἀγροτικὸν ἐξηλεκτισμὸν. Εἰς περιόδους κυρίως κρίσεως, ἐμπιστεύεται εἰς αὐτὰς τὰς ἐργασίας συγκεντρώσεως καὶ διαθέσεως γεωργικῶν προϊόντων, τὴν εἰσαγωγὴν ἢ τὴν ἐξαγωγὴν μερικῶν ἐξ αὐτῶν, τὴν εἰσαγωγὴν καὶ τὴν κατανομὴν εἰδῶν καταναλώσεως πρώτης ἀνάγκης (3).

1) Βλέπετε τρίτον μᾶθημα : «Μερικὰ χαρακτηριστικὰ παραδείγματα».

2) L' action coopérative en milieu rural, étude préparée pour le service de la coopération du Bureau International du Travail et publiée par la Société des Nations (Genève, 1939) p. 44.

3) Πολλὰ παραδείγματα συμβουλευτικῆς δράσεως καὶ ἀντιπροσωπεύσεως συνεταιρισμῶν, ὡς καὶ ἀναλήψεως ὑπ' αὐτῶν λειτουργιῶν δημοσίου συμφέροντος, ἀναφέρονται εἰς τὸ δημοσίευμα Les organisations coopératives et l' intervention des pouvoirs publics

Συμβαίνει μάλιστα, ἐν τῇ προσπάθειά του νὰ θέσῃ τάξιν εἰς τὴν οικονομίαν ἢ νὰ προστατεύσῃ τὰς δυσπραγούσας κοινωνικὰς κατηγορίας, νὰ ἀσκήσῃ τὸ Κράτος τὴν ἐπιβολὴν του διὰ νὰ καταστήσῃ ὑποχρεωτικὴν τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ συνεταιριστικοῦ μηχανισμοῦ. Αὐτὸ δύναται νὰ συμβῇ διὰ τῆς ὑποχρέωσης μιᾶς μὴ ὀργανωμένης μειοψηφίας ἀγροτῶν παραγωγῶν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ὑπηρεσίας ἑνὸς συνεταιρισμοῦ πωλήσεως ἔχοντος ἐπιτύχει ὠρισμένην ἀνάπτυξιν καὶ τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι μέλη (ὅπως εἰς τὴν Αὐστραλίαν, εἰς τὴν Queensland)· ἐπίσης δύναται νὰ γίνῃ, χάρις εἰς τὴν οικονομικὴν βοήθειαν, διὰ τοῦ ἀνοίγματος νέων συνεταιριστικῶν καταστημάτων (ὅπως εἰς Μαδρὰς κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον) ἢ διὰ τῆς διαθέσεως δελτίων ἐπισιτισμοῦ δυναμένων νὰ χρησιμοποιηθῶν μόνον εἰς τοὺς καταναλωτικὸς συνεταιρισμοὺς, ὅπως εἰς Κολόμπο Κεϋλάνην) κατὰ τὴν ἰδίαν περίοδον ἢ ἀκόμη, ὅπως εἰς ὠρισμένας ὑπαναπτύκτους περιοχὰς τῆς Γαλλικῆς Ἐνώσεως, διὰ τῆς δημιουργίας τῶν καλουμένων «προσυνεταιριστικῶν ὀργανισμῶν» ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ὁποίων ἡ κρατικὴ διοίκησις ἔχει κατ' ἀρχὰς δεσπύζουσαν ἐπίδρασιν μὲ τὴν ἐλπίδα ἐξελίξεώς των εἰς δημοκρατικὰς μορφὰς αὐθεντικῆς συνεργασίας.

Τὰ παραδείγματα αὐτὰ ὑποχρεωτικῆς μορφῆς ἀποτελοῦν ἐξαιρέσιν. Οἱ συνεταιρισταὶ δὲν παραλείπουν νὰ ὑπογραμμίζουν ὅτι, εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐμπιστευόμενας εἰς αὐτοὺς ἐργασίας, αἱ ὀργανώσεις των θὰ ἔπαυον νὰ εἶναι χρήσιμα βοηθητικὰ ὄργανα ἐὰν δὲν ἐγένοντο σεβασταὶ αὐταὶ αὐταὶ αἱ προϋποθέσεις ἀποτελεσματικότητος των, ἤτοι αἱ ἀρχαὶ των καὶ τὰ ἴδια χαρακτηριστικὰ των, ὡς καὶ ἡ αὐτόνομος διαχείρισίς των.

Ἡ στάσις τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἔναντι τῶν ἐπεμβάσεων τοῦ Κράτους εἰς τὸν οικονομικὸν τομέα προσδιωρίσθη ἀπὸ μίαν δῆλωσιν υἱοθετηθεῖσαν ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Διεθνoῦς Συνεταιριστικῆς Ἐνώσεως, συνελθούσης εἰς Ζυρίχην τὸν Ἰανουάριον 1946, καὶ ἔχουσαν ὡς κάτωθι :

Λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ μετάβασις ἀπὸ τὸν ἐλεύθερον καπιταλισμὸν εἰς τὸν καπιταλισμὸν τῶν καρτέλ καὶ τῶν τράστ, ὡς καὶ αἱ δημιουργηθεῖσαι ἐκ τοῦ πολέμου συνθήκαι, ἐπιβάλλουν εἰς τὰ Κράτη νὰ ἐξασφαλίσουν, διὰ συνδυασμένων μέτρων ὀργανώσεως, τὴν ἀποκατάστασιν τῶν ἐθνικῶν οικονομῶν καὶ τῆς διεθνoῦς οικονομίας.

Λαμβάνουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐξ αὐτοῦ προκύπτει διὰ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ἡ ἀνάγκη νὰ προσδιορίσῃ τὴν θέσιν της ἔναντι τῶν ἀλλαγῶν τὰς ὁποίας ἡ δράσις τοῦ Κράτους ἐπιφέρει εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς οἰκονομίας :

Ἄναγνωρίζει ὅτι ὑπάρχει ταυτότης σκοπῶν μεταξὺ συνεταιριστικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς δραστηριότητος τοῦ Κράτους, ἀρκεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ αὕτη (ἡ δραστηριότης τοῦ Κράτους) ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων καὶ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην μιᾶς ὀργανώσεως ἡ ὁποία προβάλλει τὸ πλεονέ-

dans le domaine économique τὸ ὁποῖον συμπεριλαμβάνει τὰ συμπεράσματα μιᾶς ἐρεύνης τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς διασυνεταιριστικῶν σχέσεων, δημοσιευθέντα τῇ φροντίδι τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας (Γενεύη, 1939), καὶ εἰς τὸ δημοσίευσμά του Le mouvement coopératif et les problèmes actuels, vol. II, op. cit.

κτημα τῆς οἰκονομίας τῶν ὑπηρεσιῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ κέρδους τόσον εἰς τὰ ἐθνικὰ ὅσον καὶ εἰς τὰ διεθνή πλαίσια.

Ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις ἀναγνωρίζει κατὰ συνέπειαν ὅτι τὰ Κράτη ἤχθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ λάβουν μέτρα διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν κατεύθυνσιν τοῦ συνόλου τῆς οἰκονομίας. Ἀλλὰ ἡ δρᾶσις τοῦ Κράτους συνάντᾳ κατ' ἀνάγκην βρια καί, ἐν τῇ προσπάθειᾳ γενικῆς ὀργανώσεως τῆς οἰκονομίας, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παραγνωρίσῃ τὴν συνδρομὴν τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων πάσης κατηγορίας. Πράγματι, ὁ συνεταιρισμός, ὀργάνωσις ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰς ἄνω, εἶναι ὁ μόνος ἱκανός, ἐνῶντων εἰς ὁμοσπονδιακοὺς ὀργανισμοὺς μονάδας προσωπικοῦ οἰκογενειακοῦ χαρακτῆρος οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς τὴν θάσιν τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ζωῆς, τῆς ἀστικῆς καὶ τῆς ἀγροτικῆς, νὰ τὰς συνδέσῃ ὀργανικῶς μὲ πᾶν συνολικὸν πρόγραμμα τῆς γενικῆς οἰκονομίας (1).

Κατόπιν τῆς ἀναγνωρίσεως αὐτῆς, δὲν ὑπάρχει ἀντίθεσις, ἀλλὰ κατάλληλος κατανομὴ ἔργων καὶ ἀμοιβαίας συνεργασίας μεταξὺ δραστηριοτήτων τοῦ Κράτους καὶ τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων αἱ ὁποῖαι ὀφείλουσι νὰ λάβουν μέρος εἰς τὰς ἀρμοδιότητας αὐτάς.

Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ἡ συνεταιριστικὴ κίνησις εὐρίσκεται ἐν δικαίῳ νὰ ζητῇ ἀπὸ τὰς δημοσίας ἀρχὰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πλήρους ἀναπτύξεώς της εἰς τοὺς εὐρεῖς τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. ὅπου ὁ συνεργατισμὸς ἐπέτυχε νὰ συμβιδάσῃ τὴν τάξιν, τὴν ἀποτελεσματικότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν διὰ μεθόδων ἐλευθέρως γενομένων ἀποδεκτῶν καὶ τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ self - help καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας (2).

ΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αἱ σχέσεις μεταξὺ Κράτους καὶ συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων δὲν δημιουργοῦνται πλέον ὅλαι μὲ μοναδικὴν κατεύθυνσιν καί, ὅπως εἶπεῖν, ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω. Ἀνύπαρκτοι κατὰ τὰ πρῶτα βήματα τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως, ἀπλῶς συμπτωματικαί καὶ διακοπτόμεναι ἀκολούθως, δὲν ἀπέκτησαν μόνον μεγα-

1) Ὁ Albert Thomas εἶχε ἤδη ὑποδείξει μίαν ἰδιαιτέραν ἀποψιν τῆς ὀργανικῆς αὐτῆς συνδέσεως μὲ γενικά προγράμματα τῆς οἰκονομίας : «Ἡ διάρθρωσις τῆς συνεταιριστικῆς οἰκονομίας, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι στηρίζεται ἐπὶ πολὺ μεγάλου ἀριθμοῦ μικρῶν οἰκονομικῶν μονάδων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ὡς αἱ κεφαλαὶ τῆς διὰ τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς δυνατότητας τῆς καθημερινῆς ζωῆς, διαθέτει ἓνα εἶδος μηχανισμοῦ δυναμένου νὰ παραβληθῇ πρὸς ζωντανὸν ὀργανισμόν. Ὁ μηχανισμὸς αὐτὸς δὲν ἀρκεῖται νὰ μεταβιβάσῃ κατὰ βαθμίδας μέχρι τῶν κεντρικῶν ὀργάνων πληροφορίας τὰς ὁποίας οὔτοι ἐπεξεργάζονται καὶ μετατρέπουν εἰς ἐκλογικευμένους δραστηριότητας ἐπιτρέπει, ἐπὶ πλέον, μέχρις ὀρισμένου σημείου, αὐτομάτους ἀντιδράσεις, ἐνστικτώδη ὑπεράσπισιν, διορθώσεις κατευθύνσεως αἱ ὁποῖαι προλαμβάνουν ὀριστικὰς ἀνισοροπίας καὶ πλάνας μὲ βαρεῖας συνεπειάς... (Διεθνῆς Συνδιάσκεψις Ἐργασίας, 16ῃ Σύνοδος : Ἐκθεσις Διευθυντοῦ).

2) Voir G. Fauquet : «Les institutions coopératives dans l'économie et dans la législation», Revue Internationale du Travail (Genève, B.I.T.), vol. LVIII, No. 4, oct. 1948, p. 533.

λυτέραν ὀλίγον κατ' ὀλίγον σπουδαιότητα καὶ συνέχειαν, ἀλλὰ κατέστησαν καὶ ἀμοιβαῖαι. Δὲν ἐκφράζουσι πλέον μόνον τὴν δρᾶσιν τοῦ Κράτους ἐπὶ τῶν συνεταιρισμῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν συνεταιρισμῶν ἐπὶ τοῦ Κράτους. Καὶ τοῦτο διότι αἱ δημόσιαι ἀρχαί, σήμερον, αἰσθάνονται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἀνάγκην νὰ γνωρίζουσι περισσότερο ἐκ τοῦ πλησίον τὰς ἀνησυχίας, τὰς ἀνάγκας, τὰ προβλήματα τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων καὶ δι' αὐτῶν, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι εἶναι πλησιέστερον τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐργασίας του, τῶν ἐπιθυμιῶν του, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι εἶναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου, νὰ διαθέτουν ἕνα μέσον ἐρεῦνης καὶ σοβαρᾶς δράσεως εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν ζωὴν.

Τοιαύτη εἶναι, ἂν ὄχι πάντοτε ἢ σημερινῇ ἀποστολῇ ὄλων τῶν κρατικῶν συνεταιριστικῶν ὑπηρεσιῶν τὴν ὑπαρξίν τῶν ὁποίων διεπιστώσαμεν εἰς μέγαν ἀριθμὸν χωρῶν (ἐξήκοντα περίπου).

Αἱ ὑπηρεσίαι αὐταί, διὰ τῆς ἀρμοδιότητός των, διὰ τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διαθέτουν, διὰ τῆς θέσεως ποὺ καταλαμβάνουν μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑπηρεσιῶν εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ διοικητικὸν μηχανισμόν τοῦ Κράτους, ἀνταποκρίνονται εἰς ἀντιλήψεις αἱ ὁποῖαι ποικίλλουσι εὐρέως ἀπὸ χώρας εἰς χώραν καὶ ἐπὶ πλέον ἐμφανίζονται ἐνίοτε διστακτικαί.

Ἐπάρχουσι χώραι ὅπου αἱ ὑπηρεσίαι αὐταὶ εἶναι διασκορπισμέναι μεταξὺ πολλῶν διοικήσεων αἱ ὁποῖαι ἐνδιαφέρονται κεχωρισμένως ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην διὰ διαφόρους μορφὰς συνεταιριστικῆς ὀργανώσεως. Ἐπάρχουσι, ἐξ ἄλλου, διὰ συναφεῖς ἐνίοτε λόγους, ὑπὸ μίαν μόνον διοίκησιν, ἢ ὁποῖα δὲν εἶναι ἢ ἴδια εἰς τὰς διαφόρους χώρας, οὔτε εἰς μίαν δεδομένην χώραν κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, καταλήγουσι εἰς μίαν κατάτησιν ἢ ὁποῖα δυσκόλως ἐπιτρέπει εἰς τὴν νομοθετικὴν καὶ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν νὰ διαμορφώσουσι ἐπὶ τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως μίαν συγκεκριμένην εἰκόνα, ἱκανὴν νὰ ἐμπνεύσῃ μίαν συντονισμένην δρᾶσιν. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, ἢ ὑπηρεσία συνεταιρισμῶν, ἐφ' ὅσον ὑπάγεται εἰς μίαν εὐρεῖαν διοικητικὴν ὀργάνωσιν, τὸ κέντρον ἐνδιαφέροντος τῆς ὁποίας δὲν εἶναι ἢ συνεταιριστικὴ κίνησις, εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ κητέχῃ μίαν θέσιν πρόσθετον, συμπωματικὴν, καὶ ὑποτελῆ. Αἱ παλαιότεραι τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν, κυρίως εἰς τὰς χώρας καὶ περιοχὰς τῆς βρετανικῆς Κοινοπολιτείας ἐμφανίζονται ὡς αὐτόνομοι ὑπηρεσίαι, διαθέτουσαι τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν καὶ τὰ αὐτὰ μέσα ὅπως καὶ ἄλλαι ὑπηρεσίαι (οἰκονομικῶν ζητημάτων, γεωργίας, ἐκπαιδεύσεως, ἐργασίας, υγείας, κλπ.) μὲ τὰς ὁποίας δύνανται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ συνεργάζωνται ὡς ἴσαι πρὸς ἴσας.

Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐξελιξέως αὐτῆς βλέπομεν νὰ συνιστῶνται ὑπουργεῖα συνεταιρισμῶν, ὅπως ὑπάρχουσι ὑπουργεῖα, Ἐμπορίου, Γεωργίας, Βιομηχανίας, Ἐργασίας. Τοιαύτη εἶναι ἢ περίπτωσις π.χ. τῆς Βερμανίας, τοῦ Καναδά, (Terreneuve, Saskatchewan) τῆς Κεϋλάνης, τῶν Ἰνδιῶν, (Bombay, Uttar - Pradesh) τῆς Αὐστραλίας, τοῦ Πακιστάν.

Τέλος, τὰ γνωμοδοτικὰ συμβούλια συνεταιρισμῶν, συνιστώμενα εἰς χώρας ὅπως ἢ Αὐστραλία (Queensland), τὸ Βέλγιον, αἱ Ἰνδία (Βομβάη), ἢ Κολομβία,

ή Γαλλία, ή Αϊτή, ο Παναμάς⁽¹⁾ υπό του Κράτους, επιτρέπουν εις αυτό να δέχεται τὰς απόψεις τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων ἐπὶ ἐνδιαφερόντων ἀπ' εὐθείας αὐτὰς μέτρων· ἐνίοτε, τὸ Κράτος ἐξασφαλίζον τὴν ἀντιπροσώπευσίν των εις ἓνα γενικὸν οἰκονομικὸν συμβούλιον ἢ εις ἓνα συμβούλιον ἐργασίας, δέχεται σὺν τὴν συνεργασίαν των διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς γενικῆς οἰκονομικῆς ἢ κοινωνικῆς πολιτικῆς του.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΑΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Αἱ ἐξειδικευμένα ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ τομέως διακυβερνητικαὶ ὀργανώσεις, δὲν ἦτο δυνατόν, ὅπως καὶ αἱ κυβερνήσεις, νὰ μὴ ἐνδιαφερθοῦν διὰ τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν.

Ἀπὸ τῆς συστάσεώς του (1919), τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἐργασίας περιέλαβε μεταξύ τῶν ὑπηρεσιῶν του καὶ μίαν ὑπηρεσίαν συνεταιρισμῶν, ἣ ὁποία, διὰ τῆς προσπαθείας της νὰ ἐνημερωθῇ καὶ νὰ συνδεθῇ με τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν ὄλων τῶν κατηγοριῶν τῶν διαφόρων χωρῶν, συντόμως κατέστη ἱκανὴ νὰ ἀνταποκριθῇ εις πολλὰς αἰτήσεις πληροφοριῶν καὶ γνωμοδοτήσεων προερχομένης ἀπὸ κυβερνήσεις καὶ ἀπὸ συνεταιριστικὰς ὀργανώσεις.

Κατὰ τὰ ἔτη ποὺ ἐπηκολούθησαν, ἀντιπρόσωποι τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ ὀργάνων τῆς Διεθνούς Ὀργανώσεως Ἐργασίας: Διεθνή Συνδιάσκεψιν Ἐργασίας (ὡς τεχνικοὶ σύμβουλοι), γνωμοδοτικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως ἐργασίας, Ἐπιτροπὴν ψυχαγωγίας, Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ἐργασίαν γυναικῶν, Ἐπιτροπὴν ἐμπειρογνομόνων διὰ τὴν διατροφὴν τῶν ἐργαζομένων, διαρκῆ Ἐπιτροπὴν γεωργίας.

Στενὴ συνεργασία ἀνεπτύχθη μεταξύ τῶν κυριωτέρων μορφῶν τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως εις τοὺς κόλπους τῆς διεθνούς Ἐπιτροπῆς διασυνεταιριστικῶν σχέσεων, τῆς ὁποίας ἡ προεδρία εἶχεν ἀνατεθῆ εις τὸν Διευθυντὴν τοῦ Διεθνούς Γραφείου Ἐργασίας καὶ ἡ Γραμματεία εις τὴν ὑπηρεσίαν τῶν συνεταιρισμῶν. Ἡ συνεργασία αὕτη ἐξασφαλίζεται σήμερον ὑπὸ τῆς γνωμοδοτικῆς Ἐπιτροπῆς συνεταιρισμῶν, ἣ ὁποία παρατείνει καὶ διευρύνει τὴν δραστηριότητα τῆς προηγουμένης ἐπιτροπῆς.

Σήμερον, ἄλλαι ὀργανώσεις, ἰδιαιτέρως ἡ F.A.O., δι' ὄρισμένα ζητήματα τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, καὶ ἡ UNESCO, διὰ τὰ προβλήματα τῆς λαϊκῆς ἀγωγῆς καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἀνηλίκων, ἀνησχολήθησαν με ἐνδιαφέρον διὰ τὰς συνεταιριστικὰς δραστηριότητας καὶ συνειργάσθησαν εις τὸν τομέα αὐτὸν μετὸ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἐργασίας.

Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἰδικιτέρας σπουδαιότητος τῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως διὰ τὰς χώρας με καθυστερημένην οἰκονομικὴν ἐξέλιξιν, αἱ ὀργανώσεις αὗται, εἴτε ἀπὸ κοινού εἴτε κεχωρισμένως, μετέχουν δραστηρίως εις τὸν τομέα αὐτὸν διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ εὐρύτερου προγράμματος τεχνικῆς βοήθειας τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

1) Τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον Συνεταιρισμῶν τοῦ Παναμά ἔχει, ἐπὶ πλέον, ἀρμοδιότητα νὰ ἐγκρίνῃ τὴν σύστασιν τῶν συνεταιρισμῶν καὶ νὰ ἐλέγχῃ αὐτοὺς.

Τέλος, ως ανεφέρθη ήδη (1), η συνεταιριστική κίνησις διὰ τῆς Διεθνούς Ἐνώσεως Συνεταιρισμῶν, ἀπέκτησε γνωμοδοτικὴν θέσιν εἰς τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, εἰς τὴν Διεθνή Ὀργάνωσιν Ἐργασίας, εἰς τὴν F.A.O., καὶ εἰς τὴν UNESCO.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Διαβλέπετε εἰς τὸ παρὸν μάθημα λόγους οἱ ὁποῖοι ὑπογραμμίζουν τὴν ἀνάγκην διδασκαλίας τοῦ συνεργατισμοῦ παντοῦ ὅπου καταρτίζεται διοικητικὸν καὶ πολιτικὸν προσωπικὸν τοῦ Κράτους ;

2. Ἐκ τῶν διαφόρων μορφῶν βοήθειάς τοῦ Κράτους πρὸς τὰς συνεταιριστικὰς ὁργανώσεις ποῖαι ἀποφέρουν γενικῶς τὰ περισσότερον διαρκῆ ἀποτελέσματα ;

3. Ποῖαι νομίζετε ὅτι εἶναι αἱ περισσότερον ἀναγκαῖαι εἰς τὴν χώραν σας ;

4. Ποίους κινδύνους διατρέχουν αἱ συνεταιριστικαὶ ὁργανώσεις αἱ ὁποῖαι δέχονται μὲ πολλὰς ὑποχωρήσεις καὶ πολὺ παρατεταμένην τὴν οικονομικὴν βοήθειαν τοῦ Κράτους ;

5. Οἱ συνεταιρισμοὶ δέχονται ὅπως τὸ Κράτος λαμβάνη μέτρα διὰ γὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν τάξιν εἰς τὸ σύνολον τῆς οἰκονομίας ; ἐὰν ναὶ διατί ; ἐὰν ὄχι, ὑπὸ ποίους ὄρους ;

6. Πῶς τὰ λαμβανόμενα ὑπὸ τοῦ Κράτους μέτρα γενικῆς ὁργανώσεως τῆς οἰκονομίας δύνανται νὰ ἀλλοιώσῃ τὴν λειτουργίαν τῶν συνεταιρισμῶν, νὰ περιορίζῃ τὴν δραστηριότητά των, νὰ ἀναχαιτίζῃ τὴν ἀνάπτυξίν των ;

7. Ἡ συνεταιριστικὴ δράσις καὶ ἡ δράσις τοῦ Κράτους, ἔχουσαι διάφορα σημεῖα ἀφετήριος καὶ διάφορα χαρακτηριστικά, πῶς δύνανται νὰ προσεταιρισθῇ ἢ μία τὴν ἄλλην ;

8. Ὅταν τὸ Κράτος συμβουλευέται τὰς συνεταιριστικὰς ὁργανώσεις ποῖα πλεονεκτήματα προκύπτουν ἐξ αὐτοῦ :

α) δι' αὐτὸ τὸ ἴδιον τὸ Κράτος ;

β) διὰ τὰς συνεταιριστικὰς ὁργανώσεις ;

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πῖνακα εἰς τὸ τέλος ἀριθ. 6, 12, 17, 18, 22, 31, 38, 43.

ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΜΑΘΗΜΑ

Ἡ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΚΑΙ Αἱ ΑΝΑΓΚΑΙ ΤῶΝ ΛΑ-Ι-ΚῶΝ ΤΑΞΕΩΝ

Ἀφοῦ ἐρευνήσαμεν πῶς καὶ διατί ἐδημιουργήθησαν αἱ συνεταιριστικαὶ ὁργανώσεις καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον διεμορφώθησαν (1ον μάθημα), ἐμελετήσαμεν τὰ μέσα καὶ τὰς φάσεις διὰ τῶν ὁποίων ἐγίναν ἕνα ὁργανικὸν σύνολον (7ον καὶ

1) Παράρτημα τοῦ ἑβδόμου μαθήματος.

8ον μάθημα), μία κίνησις τῆς ὁποίας ἀνεγνωρίσαμεν τὰ κίνητρα καὶ τὰ ἰδεώδη ἠκολουθήσαμεν τὴν κίνησιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καὶ εἰς τὴν ἐπέκτασίν τῆς ἀνὰ τὸν κόσμον (3ον μάθημα) καὶ εἰς τὰς σχέσεις τῆς μὲ τὰς δημοσίας ἀρχὰς (13ον μάθημα). Ἐξετάζοντες τὸν συνεταιριστικὸν θεσμόν ὡς ὄργανον λαϊκῆς δράσεως, ἀνελύσαμεν τὰ χαρακτηριστικὰ (12ον μάθημα), ἐξητάσαμεν τὴν διάρθρωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν του (4ον, 5ον καὶ 6ον μάθημα), καὶ ἐπιμείναμεν ἐπὶ μακρὸν ἐπὶ τῆς ἀπαιτουμένης μαθητείας διὰ τὸν χειρισμὸν του (9ον, 10ον, 11ον καὶ 12ον μάθημα).

Διεπιστώσαμεν (3ον μάθημα) ὅτι τὸ ὄργανον αὐτὸ ἐχρησιμοποιήθη σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου, παρὰ τὰς σημαντικὰς διαφορὰς τῶν γεωγραφικῶν, ἱστορικῶν καὶ πολιτικῶν συνθηκῶν.

Ἀλλὰ, διὰ νὰ καταστή ἡ διαπίστωσις αὕτη ὠφέλιμος, ἦτοι διὰ νὰ προσαρμοσθῆ πρὸς τὴν ὄρασιν, πρέπει νὰ προχωρήσωμεν ἔτι περαιτέρω εἰς τὰς λεπτομερείας τῶν προβλημάτων μὲ τὰς ὁποῖα συνδέεται ὁ συνεργατισμός. Θὰ εἰδῶμεν οὕτω μέχρι ποίου σημείου ἠδυνήθη καὶ δύναται νὰ προσαρμοσθῆ πρὸς ὅλην τὴν ποικίλιαν τῶν συνθηκῶν ἐργασίας καὶ ζωῆς τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ πρὸς τὰς πλείον ποικίλας ἀνάγκας· ἀφοῦ ἐξητάσαμεν τὴν συνεταιριστικὴν κίνησιν εἰς τὴν ἐνότητά τῆς — προερχομένην ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν τῆς προέλευσιν, ἀπὸ τὴν ἰδιότητα τῶν συνεταιριστῶν, ἀπὸ τὰς βασικὰς τῶν ἐπιδιώξεις, ἀπὸ τοὺς κανόνας λειτουργίας τῆς —, θὰ ἔχωμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὴν ἐξετάσωμεν εἰς τὰς διαφόρους μορφὰς καὶ δραστηριότητάς τῆς.

Χωρὶς νὰ θραδύνωμεν εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὴν λειτουργίαν τῶν τεσσάρων μεγάλων κατηγοριῶν τῶν συνεταιρισμῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐδόθησαν γενικαὶ πληροφῶριαι (3ον μάθημα), θὰ ἐξετάσωμεν μετὰ μεγαλυτέρας προσοχῆς, μὲ τὴν βοήθειαν προπαντὸς τῶν συγκεντρωθέντων στοιχείων ὑπὸ τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Ἐργασίας (1) ἀπὸ τῆς συστάσεώς του, μερικὰς μορφὰς συνεταιριστικῆς δράσεως περιλαμβανομένης εἰς τὰς κατηγορίας αὐτάς.

Θὰ τὰς κατατάξωμεν περιληπτικῶς εἰς δύο τμήματα, ἀναλόγως τοῦ παρουσιαζομένου ὑπ' αὐτῶν ἐνδιαφέροντος, ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τὰς συνθήκας ἐργασίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὰς συνθήκας ζωῆς τῶν ἐργαζομένων τάξεων. Ὅπως τὸ πλεῖστον τῶν κατατάξεων, καὶ αὐτὴ ἀνταποκρίνεται ἀτελῶς εἰς τὴν συγκεκριμένην πραγματικότητα, καὶ ὅπως θὰ εἰδῶμεν, παρουσιάζει ἀναποφεύκτους ἐπεκτάσεις τοῦ ἐνὸς τμήματος ἐπὶ τοῦ ἄλλου.

ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ἡ ἀπασχόλησις

Ὁ σκοπὸς τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς καὶ τῶν συνεταιρισμῶν ἐργασίας εἶναι νὰ ἐνώνουν ἐργαζομένους τοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος μὲ τὸν σκοπὸν τῆς ἀπὸ κοινῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος των ὑπὸ συνθήκας αἱ ὁποῖαι ἐπιτρέ-

1) Μέρους τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας ἐδημοσιεύθη ἤδη, κυρίως εἰς L' action coopérative en milieu rural, op. cit., et dans Le mouvement coopératif et les problèmes actuels, vol. I et II, op. cit.

που την διατήρησιν τῆς ανεξαρτησίας των καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας των κατ' αὐτὴν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας (1).

Οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν συνεταιρισμῶν αὐτῶν συνεστήθησαν εἰς τὰς βιομηχανίας εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀπασχόλησις ἐργατικῶν χειρῶν εἶναι σχετικῶς περισσότερον σημαντικὴ ἀπὸ τὴν ἀπασχόλησιν κεφαλαίων: οἰκοδομὰς καὶ δημόσια ἔργα (κυρίως εἰς Γαλλίαν, Δανίαν, Ἰσραήλ, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Τσεχοσλοβακίαν), τυπογραφεῖα (Γαλλίαν, Δανίαν) καὶ βιομηχανίας ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων (κυρίως εἰς Ἀγγλίαν).

Οἱ συνεταιρισμοὶ ἐργασίας, οἱ ὁποῖοι πολὺ συχνὰ δὲν διαθέτουσαν κανένα κεφάλαιον (ἐκτὸς τοῦ Ἰσραήλ καὶ τῆς Ἰταλίας), εἶναι πραγματικαὶ ἐργατικαὶ ὑπο-ἐπιχειρήσεις (2). Συναντῶνται ἐκεῖ ὅπου ἡ ἐργασία, ὀλίγον μηχανοποιημένη, πραγματοποιεῖται εἰς διεσπαρμένους τόπους ἐργασίας: οἰκοδομὰς, δημόσια ἔργα, λιμενικὰς ἐργασίας.

Συναντῶμεν ἐπίσης παραδείγματα, ὑπὸ μορφήν αὐτονόμου διαχειρίσεως ἐργαστηρίων, ἐντὸς ὁρισμένων ἐργοστασίων, εἰς τὴν Νέαν Ζηλανδίαν, ὅπου ἐρησιμοποιήθη ὁ θεσμὸς αὐτὸς ὡς μέθοδος ὀργανώσεως ἐργασιῶν πρὸς βοήθειαν τῶν ἀνέργων.

Ἐπὶ ἤρξαν μάλιστα, κυρίως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, συνεπεῖα τῆς οικονομικῆς κρίσεως τοῦ 1929—1930, συνεταιρισμοὶ ἀνέργων τῶν ὁποίων τὰ μέλη ἀντήλλασον μεταξὺ των ἢ μὲ ἄλλα πρόσωπα ἐμπορεύματα ἢ ὑπηρεσίας· ἐργατικοὶ συνεταιρισμοὶ παραγωγῆς δι' ἀναπήρους πολέμου ἢ θύματα ἐργατικῶν ἀτυχημάτων (Τσεχοσλοβακία, Σοβιετικὴ Ρωσία)· εἰς τὴν Κίνα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου κατὰ τῆς Ἰαπωνίας, οἱ «βιομηχανικοὶ συνεταιρισμοὶ» προέκυψαν ἀπὸ μίαν προσπάθειαν πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας διὰ χιλιάδας μετακινήθέντων ἐκ τῆς ἐπιδρομῆς ἀτόμων καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγκην ἐφοδιασμοῦ τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ στρατεύματος μὲ βιομηχανικὰ εἶδη.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἰνδιῶν διὰ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀπασχόλησιν μεγάλων μαζῶν ἐργατικῶν χειρῶν τῆς κατ' οἶκον μικρᾶς βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας καὶ διὰ νὰ μὴ καταστοῦν ἕνα ἀπέραντον ξεριζωμένον προλεταριάτον, προσφεύγει εἰς τὴν συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν διὰ νὰ βελτιώσῃ τὴν τεχνικὴν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐπαγγελματῶν αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν ἐνσωμάτωσιν των εἰς τὸ σύνολον τῆς οικονομίας.

Εἰς τὰς μὴ εὐνοηθείσας γεωργικὰς περιφέρειάς, μία συμπληρωματικὴ ἀπασχόλησις ὀργανωμένη ἐπὶ συνεταιριστικῶν βάσεων (μικρὰ κτηνοτροφία, μελισσοκομία, ἐργασίαι ἐπὶ ξύλου, ὑφαντά, πλεκτά, κλπ.) δύναται, ὅπως ἐγένεον εἰς Φινλανδίαν, Οὐγγαρίαν, Ἰρλανδίαν, Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Ἑλβετίαν, Τουρκίαν, Γιουγκοσλαβίαν, νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὰς οἰκογενεάς τῶν ἀγροτῶν ἕνα συμπληρωματικὸν εἰσόδημα. Τὴν ἰδίαν ἀποστολὴν ἔχουν μερικοὶ δασικοὶ συνεταιρισμοὶ

1) Le mouvement coopératif et les problèmes actuels, vol. II, op. cit., p. 120.

2) Διὰ περισσότερας λεπτομερείας βλέπετε Hyacinthe Dubreuil: A chacun sa chance: l'organisation du travail fondée sur la liberté (Paris, Grasset, 1935). Voir aussi L. Maire: La communauté des vendeurs de l'Union laitière S.A. à Genève (Bâle, U.S.C., 1947), qui décrit une forme spéciale de coopération de ce genre.

συναντώμενοι εις Ἀργεντινήν, Βραζιλίαν, Βουλγαρίαν, Καναδᾶν, Ἡνωμένας Πολιτείας, Φινλανδίαν, Μεξικόν, Ρουμανίαν.

Οἱ ἀκτῆμονες ἀγρόται δύνανται νὰ εὗρουν ἀπασχόλησιν καί, ἐνίοτε, νὰ ἀποκτήσουν μικράς ἐκμεταλλεύσεις, χάρις εἰς τοὺς συνεταιρισμοὺς μισθώσεως γαιῶν· οἱ ὅποιοι ἐκμισθώνουν εἰς τὰ μέλη των μικράς ἐκτάσεις ἐνὸς κτήματος τὸ ὅποιον ἠγόρασαν ἢ ἐμίσθωσαν.

Ὅταν, διὰ λόγους τεχνικούς, τὸ κτῆμα δὲν δύναται νὰ διαιρεθῆ ἢ διὰ λόγους ἀναφερομένους εἰς παραδόσεις ζωῆς ἢ ἐργασίας, ἢ ἐὰν ἡ οἰκογενειακὴ μορφή ἰδιοκτησίας δὲν δύναται νὰ προσαρμοσθῆ τότε ἐφαρμόζεται ἡ συνεταιριστικὴ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἐδάφους ἢ ὁ γεωργικὸς συνεταιρισμὸς παραγωγῆς (1).

ὑπὸ αὐτὰς τὰς μορφὰς ἢ ὑπὸ ἐνδιαμέσους μορφὰς οἱ συνεταιρισμοὶ αὗτοι δι' ἀπόκτησιν γῆς ὑπάρχουν ἢ ὑπῆρξαν εἰς πολλὰς χώρας μὲ ἰδιαιτέρα εἰς ἐκάστην χώραν χαρακτηριστικά. Ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπὸ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ περασμένου αἰῶνος· ἀπλοὶ συνεταιρισμοὶ ἐργασίας κατ' ἀρχήν, συσταθέντες διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς ἀνεργίας, ἐξελιχθησαν ταχέως πρὸς τὴν μορφήν τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς. Ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γεωργικῶν μεταρρυθμίσεων εἰς τὰς χώρας τῆς κεντρικῆς καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης μετὰ τὸν πρῶτον καὶ δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον· διὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν μικραὶ γεωργικαὶ ἐκμεταλλεύσεις (Κύπρος, Ἑλλάς, Ἰαπωνία, Ταϊλάνδη)· διὰ τὴν ἐγκατάστασιν προσφύγων (Ἑλλάς, 1923—24, Ἰνδία καὶ Πακιστάν, 1947), ἀποστρατευθέντων στρατιωτῶν, (Καναδᾶς, Ἰνδία, Πακιστάν), ἀκτημόνων ἐργατῶν ἢ μεταναστῶν (Ἀργεντινή, Βραζιλία, Χιλή, Κολομβία, Ἡνωμέναι Πολιτείας, Ἰσραήλ, κλπ.)· διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ κατατεμαχισμοῦ τῶν ἐκμεταλλεύσεων (Βουλγαρία) ἢ διὰ τὴν ἀποφυγὴν αὐτοῦ (Μεξικόν, Περού, Νέα Γουίνέα).

Μέσα ἐκμεταλλεύσεις

Οἱ ἀνεξάρτητοι - ἢ οἱ ἡμιανεξάρτητοι ἐργάται γεωργίας, ἀλιείας, μικρῶν οἰκιακῶν καὶ βιοτεχνικῶν βιομηχανιῶν, ἔχουν ἀνάγκην πιστώσεων καὶ τεχνικῶν μέσων διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν.

Τὰ μέσα ταῦτα παρέχονται εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν γεωργικῶν καὶ πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν καὶ ὑπὸ τῶν προμηθευτικῶν συνεταιρισμῶν (πρῶται ὄλα, σπόροι, λιπάσματα, ζωοτροφαί, ἐργαλεῖα, μηχαναί). Οἱ τίτλοι τῶν συνεταιρισμῶν αὐτῶν εἶναι ἐπαρκῶς εὐγλωττοὶ διὰ τὴν ἀποστολὴν των καὶ ἡ σπουδαιότης των ἐξετιμήθη ἀπὸ μερικοὺς ἀριθμοὺς τοῦ τρίτου μαθήματος εἰς τὸ ὅποιον καὶ ἀναφερόμεθα (2).

ὑπολείπεται νὰ ἀπαριθμηθῶμεν μερικοὺς εἰδικοὺς τύπους συνεταιριστικῆς δράσεως μὴ ἀναφερθέντας ἀνωτέρω.

Κατὰ πρῶτον, οἱ ἀλιευτικοὶ συνεταιρισμοί, τοὺς ὁποίους συναντῶμεν, ἐνίοτε

1) Ὁ τίτλος αὐτὸς δύναται νὰ δοθῆ κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐργατικῶν συνεταιρισμοῦ παραγωγῆς εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα.

2) Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς γεωργικοὺς συνεταιρισμοὺς πωλήσεως.

εις ύψηλὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως, εἰς ὄλας ἢ σχεδὸν εἰς ὄλας τὰς χώρας τὰς περι-
 θερχομένης διὰ θαλάσσης, ἀπὸ τὴν Βραζιλίαν καὶ τὸν Καναδᾶν μέχρι τῆς Βιρμα-
 νίας, Χόγκ - Κόγκ καὶ τῆς Ἰαπωνίας.

Διὰ τὴν ὑπαιθρον, δεόν νὰ ἀναφερθοῦν οἱ συνεταιρισμοὶ οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦν-
 ται μὲ τὴν συντήρησιν τοῦ ἐδάφους, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν βελτίωσιν τῆς
 παραγωγικότητος. Εἶναι οἱ συνεταιρισμοὶ ἀποστραγγίσεως, καὶ οἱ συνεταιρισμοὶ
 ἀποξηράνσεως τῶν ἐλωδῶν καὶ ἀνθυγιεινῶν ἐδαφῶν. Ἐν συνδυασμῷ πρὸς τοὺς
 δασικὸς συνεταιρισμοὺς, ἀναφέρονται οἱ συνεταιρισμοὶ διὰ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς
 διαβρώσεως τοῦ ἐδάφους εἰς τὰς Ἰνδίας, ὑποστηριζόμενοι ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας συν-
 τηρήσεως τοῦ ἐδάφους, ὅπως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· οἱ συνεταιρισμοὶ ἀρδεύ-
 σεως τοῦ Καναδᾶ, τῶν Ἰνδιῶν, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (9.000 περίπου), τοῦ
 Πακιστάν, τῆς Ταϊλάνδης, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι μὲν διοργανώνουν τὴν κατανομήν
 τοῦ ὕδατος εἰς τὰς ἐκμεταλλεύσεις τῶν μελῶν των, ἄλλοι συντηροῦν τὰς δεξαμε-
 νὰς, κατασκευάζουν νέας τοιαύτας, συντηροῦν τὰς διώρυγας· οἱ συνεταιρισμοὶ ἀνα-
 διανομῆς τοῦ ἐδάφους, κυρίως εἰς τὸ Πακιστάν, οἱ ὅποιοι καταρτίζουν καὶ κάνουν
 ἀποδεκτὰ ἀπὸ τὰ μέλη των τὰ σχέδια ἀναδιανομῆς τῶν διεσπαρμένων χωραφῶν.

Μεταξὺ τῶν λειτουργικῶν τῶν γεωργικῶν προμηθευτικῶν συνεταιρισμῶν,
 πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον διαδεδομένην κοινήν χρῆσιν τῶν
 γεωργικῶν μηχανῶν καὶ νὰ ὑπενθυμίσωμεν τὴν σημαντικὴν θέσιν τὴν ὁποίαν
 μερικοὶ συνεταιρισμοὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἰδιαιτέρως τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν,
 κατέχουν εἰς τὴν διανομήν καὶ τὴν παραγωγὴν μάλιστα τῶν ὑγρῶν καυσίμων καὶ
 τῶν λιπῶν (1).

Τέλος, ἐπιβάλλεται νὰ σημειώσωμεν ὅτι χάρις εἰς τὴν συνεταιριστικὴν δρᾶ-
 σιν κατέστη δυνατὴ ἡ χρησιμοποίησις τῆς τεχνητῆς γονιμοποιήσεως ἀπὸ τοὺς
 μικροὺς καὶ μέσους καλλιεργητάς, εὐρύτατα εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ
 ὀλιγώτερον εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, τὸ Πόρτο - Ρίκο καὶ εἰς εὐρωπαϊκὰς χώρας.

Σ Υ Ν Θ Η Κ Α Ι Ζ Ω Η Σ

Εἶχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σημειώσωμεν ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ συνεταιριστικὴ
 ὀργάνωσις δὲν τείνει νὰ περιλάβῃ μόνον τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ δλόκληρον τὴν οἰκο-
 νομικὴν ζωὴν τῶν ἀστικῶν καὶ γεωργικῶν οἰκογενειῶν καὶ μάλιστα ὄλας τὰς
 ἀνάγκας καὶ ὄλους ἐν γένει τοὺς κινδύνους τῆς ζωῆς.

Οἰκογενειακαὶ ἀνάγκαι τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀστικῶν κέντρων

Ἡ δραστηριότης τῶν συνεταιρισμῶν κατοικίας καὶ τῶν πιστωτικῶν συν-
 εταιρισμῶν κατοικίας εἰς σημαντικὸν ἀριθμὸν χωρῶν καὶ ἡ ἀποστολὴ των εἰς δλό-
 κληρον τὴν κοινωνικὴν στεγαστικὴν πολιτικὴν ἀνεφέρθησαν ἤδη ἐν συντομίᾳ.

Οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὴν ἀρχικὴν
 των ἀποστολήν, τὴν ἀγορὰν τροφίμων. Ὡς βοηθητικὰ ὄργανα τῆς ἀστικῆς οἰκογε-
 νείας, ἐπεξετέινον διαδοχικῶς τὰς ἐργασίας των εἰς τὸν τομέα τῆς θερμάνσεως,
 τῆς ἐνδύσεως, τῶν εἰδῶν οἰκιακῆς χρήσεως, τῶν ἐπιπλων. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν

1) Βλέπετε τρίτον μάθημα.

έχουν ιδικά των έργοστάσια ένδυμάτων και υποδημάτων και όταν αντιμετώπισαν την βιομηχανίαν των επίπλων όπως εις την Δανίαν, Άγγλίαν, Σουηδίαν, Έλβετίαν, έδημιούργησαν, εκτός παντός σομιπισμού, επιπλα άπλης κομψότητας και πραγματικής άνέσεως.

Τα συνεταιριστικά καφενεΐα και έστιατόρια (Βέλγιον, Δανία, Ήνωμένοι Πολιτεΐαι, Φινλαδία, Σουηδία, κλπ.), που άναφέραμεν εις τó ένδέκατον μάθημα ως τόπους συγκεντρώσεως των συνεταιριστών, ανταποκρίνονται επίσης εις τās ανάγκας των άνδρογύνων τά οποία δέν δύνανται νά γευματίζουν κατ' οίκον· επίσης τά συνεταιριστικά πλυντήρια (Αύστραλία, Βέλγιον, Δανία, Μεγάλη Βρετανία, Σουηδία (1), Έλβετία, Τσεχοσλοβακία) έλαφρύνουν ή απαλλάσσουν την οίκογένειαν από μίαν κουραστικήν έργασίαν.

Διά τόν άγώνα κατά των υπερβολικών δαπανών κηδείας, οι Άγγλικοί καταλωτικοί συνεταιρισμοί συνέστησαν συνεταιριστικές υπηρεσίας κηδειών· επίσης ή Σουηδική ένωσις συνεταιρισμών, έν συνεργασία με την γενικήν συνομοσπονδίαν έργασίας, των ασφαλιστικών εταιριών και μερικών άλλων οργανισμών συνέστησε συνεταιρισμούς κηδειών. Συναντώνται επίσης παρόμοιοι συνεταιρισμοί εις την Όλλανδίαν (2).

Μέθοδοι πωλήσεως επί πιστώσει υπήρξαν και είναι ακόμη και σήμερα πολυ-συχνά μία δέσμευσις κατά της έλευθέρως διαθέσεως του μισθοΰ και μάλιστα κατά της άνεξαρτησίας και της αξιοπρεπείας του εργαζομένου. Όταν εφαρμόζουν, μετά δυσκολίας ένίοτε, τόν κανόνα πωλήσεως τóς μετρητοΐς, οι καταλωτικοί συνεταιρισμοί εκτελοΐν έργον διαπαιδαγωγήσεως και άπελευθερώσεως.

Έν τούτοις, αΐ αντίξοότητες της ζωής (άσθένεια, άνεργία, κλπ.) είναι δυνατόν νά έμποδίσουν προσκαιρώς τās ελιγώτερον εύκαταστάτους οίκογενείας νά ανταποκρίνωνται και εις αυτάς ακόμη τās δαπάνας καταναλώσεως. Έπί πλέον των μέτρων τά οποία λαμβάνονται διά τās έξαιρετικές αυτάς περιπτώσεις, οι καταλωτικοί συνεταιρισμοί, κατά σημαντικόν αριθμόν, συνέστησαν ταμειυτήρια και ένίοτε ταμεία χορηγήσεως πιστώσεων και άποταμειύσεως εις τά οποία τά μέλη καταθέτουν έν δλω ή έν μέρος την ριστοδρν και προσέρχονται διά ράνεια εις περιόδους δυσχερειών.

Ός τόσον, τά Ταμεία αυτά εύρίσκονται γενικώς έν αδυναμία νά ίκανοποιήσουν μερικώς νομίμως πιστωτικές ανάγκας διά βαρείας δαπάνας, αλλά αναγκαίας (άγορά επίπλων διά νέον άνδρόγυνον) ή παραγωγικής μάλιστα (άγορά ραπτομηχανής ή άλλου μέσου οικιακής έργασίας) (3). Διά την αντιμετώπισιν αυτών των ανα-

1) Εις την Σουηδίαν τά συνεταιριστικά πλυντήρια περιλαμβάνουν επίσης και λουτρά. Συνιστάνται γενικώς υπό διαφόρων κατηγοριών συνεταιρισμών, υπό ιδιωτών και υπό τοπικών οίκογενειακών συλλόγων.

2) Εις τόν Καναδάν και τās Ήνωμένας Πολιτεΐας, όπου υπάρχουν παρόμοιοι συνεταιρισμοί ένδιαφέρουν κυρίως τόν άγροτικόν πληθυσμόν.

3) Διά περισσότερας πληροφορίας, G. Fauquet : «La vente à crédit et les coopératives d'épargne et de crédit», Revue des études coopératives, Avril - Juin 1930 (Paris, Presses Universitaires de France), 9me année, No 35, Avril - Juin 1930, pp. 305 - 322.

κῶν καὶ μερικῶν ἄλλων (ἀσθένεια, ἐκπαίδευσις τέκνου, κλπ.) συνεστήθησαν οἱ ἀστικῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμοὶ μισθωτῶν, εἰς τὸν Καναδᾶν κατ' ἀρχὴν καὶ ἀκολουθῶς εἰς τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας (credit unions) ὅπου ἔλαβον τεραστίαν ἔκτασιν (1).

Διὰ τὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς ἰδίας τῶν ἀνάγκας, οἱ ἐργάται φυτειῶν τῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Μαλαισίας, οἱ ἐργάται νηματοουργίας τῶν Ἰνδιῶν, οἱ δημόσιοι καὶ ἰδιωτικοὶ υπάλληλοι τῆς Κεϋλάνης, τῆς Χρυσῆς Ἀκτῆς, τῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Μαλαισίας, τῆς Ὀμοσπονδίας τῆς Νιγηρίας, συνέστησαν συνεταιρισμοὺς ἀποταμιεύσεως.

Κοινοφελεῖς ἐργασίαι

Συνεταιριστικαὶ ὀργανώσεις, ὑπερβαίνουσαι ἐνίοτε τὰ πλαίσια τῶν οικονομικῶν συμφερόντων τῶν μελῶν τῶν, ἀλαλαμβάνουν, τουλάχιστον προσκαίρως, πραγματικὰς δημοσίας ὑπηρεσίας διὰ τὰ προσφέρουν εἰς τὴν περιβάλλουσαν αὐτοὺς εὐρυτέραν κοινότητα τὸν ἐξοπλισμὸν καὶ τὰ στοιχεῖα ὀργανώσεως τῶν ὁποίων αὐτὴ ἔχει ἀνάγκη: ὕδρευσιν, κατασκευὴν καὶ συντήρησιν ἐπαρχιακῶν ὁδῶν καὶ μικρῶν γεφυρῶν, ἐπιχειρήσεις μεταφορῶν, ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν, τηλεφῶνων.

Μεταφορὰ

Αἱ συνεταιριστικαὶ ἐπιχειρήσεις μεταφορῶν εἶναι λίαν διαδεδομένα, ἀπὸ μερικὰς ἑκατοντάδας συνεταιρισμῶν ἱπποκινήτου μεταφορᾶς, οἱ ὅποιοι ὑπῆρχον ἀκόμη πρὸ δεκαετίας εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Κίνας μέχρι τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων ὅπως, εἰς Ἠνωμένους Πολιτείας, ἡ National Agricultural Cooperative Transportation Committee, ἡ ὁποία διοργανώνει ἐτησίως διὰ μεγάλας ἀποστάσεις 1.250.000 μεταφορὰς διὰ φορτηγῶν αὐτοκινήτων.

Μερικαὶ ἐκ τῶν ἐπιχειρήσεων αὐτῶν συνεστήθησαν καὶ διοικῶνται ὑπὸ τῶν καταναλωτικῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων, ὅπως αἱ ἐπιχειρήσεις λεωφορείων τῆς Σουηδικῆς ἐνώσεως συνεταιρισμῶν, ἢ ἀπὸ τοὺς χρήστας, π.χ. ἀπὸ τοὺς ἀγρότας διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων τῶν, ἢ, ὅπως εἰς τὸν Καναδᾶν, ἀπὸ τοὺς ἐργάτας καὶ υπαλλήλους διὰ τὴν μεταφορὰν ἀπὸ τὴν κατοικίαν εἰς τὸν τόπον ἐργασίας (Βρετανικὴ Κολομβία), ἢ ἀπὸ τοὺς κατοίκους ἀπομεμονωμένων οἰκισμῶν (συνεταιρισμὸς θαλασσιῶν καὶ ἀεροπορικῶν μεταφορῶν τῶν νήσων τῆς Μαγδαληνῆς, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου). Εἰς τὴν Φινλανδίαν, ἡ δυσχέρεια τῶν συγκοινωνιῶν ἤγαγεν ἐπίσης εἰς τὴν δημιουργίαν συνεταιριστικῶν ὑπηρεσιῶν λεωφορείων καὶ πλοιαρίων.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς συνεταιρισμοὺς αὐτοὺς διοργανώθησαν ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν αὐτοκινήτων ἐνεργούντων εἴτε ὡς καταναλωτῶν, ὡς συμβαίνει μὲ 40.000 Σουηδοὺς αὐτοκινήτιστὰς οἱ ὅποιοι ἠνώθησαν εἰς 140 συνεταιρισμοὺς ἀγορᾶς, εἴτε ὡς ἐπαγγελματιῶν, ὅπως μερικοὶ ὁδηγοὶ ταξί τῆς Κεμπέκ, τῆς Οὐάσιγκτων, μερικῶν Ἀγγλικῶν πόλεων κλπ.

1) Ὑπὸ ἄλλην μορφήν, ἀλλὰ μὲ ἀνάλογον ἀποστολὴν συνεστήθη εἰς Γαλλίαν μεταξὺ καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ἡ Συνεταιριστικὴ Ἐνωσις Οἰκογενειακῆς Πίστεως διὰ τὴν παροχὴν εἰς τὰ νέα κατὰ προτεραιότητα ἀνδρόγυνα προκαταβολῶν διὰ τὴν ἀπόκτησιν ἐπίπλων καὶ ἄλλων οἰκογενειακῶν εἰδῶν.

Κατὰ τὸ πλεῖστον ἔχουν τὴν μορφήν τῶν ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν παραγωγῆς, ὅπως εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, εἰς τὴν Κολομβίαν, εἰς τὸν Ἰσημερινόν, εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἐμφανίζου ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα εἰς τὸ Ἰσραήλ, ὅπου ἐξασφαλίζουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ἀστικῶν καὶ ὑπεραστικῶν μεταφορῶν προσώπων καὶ ἐμπορευμάτων εἰς τὸ Μεξικόν, ὅπου προσφέρουν ἐργασίας εἰς περισσοτέρους τῶν 12.000 ἐργαζομένων, ἐκμεταλλεύονται ὑπηρεσίας λεωφορείων, μίαν στενὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, μίαν ἐπιχείρησιν θαλασσίων ποταμίων μεταφορῶν. Ἡ Ἰταλία διαθέτει ἕνα συνεταιρισμὸν θαλασσίας ναυσιπλοΐας.

Ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια

Ἐπάρχουν συνεταιρισμοὶ ἠλεκτρισμοῦ οἱ ὅποιοι παράγουν ρεῦμα δι' ἴδιον λογαριασμόν κατὰ τὸ πλεῖστον διανέμουσι τὸ παραγόμενον ρεῦμα ὑπὸ δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τοὺς ἀστικούς συνεταιρισμοὺς ἠλεκτρισμοῦ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Ἀργεντινῆς (πλέον τῶν 200 συνεταιρισμῶν καὶ 200.000 μελῶν), τὸ πλεῖστον ἐξ αὐτῶν ἐξυπηρετοῦν τὰς γεωργικὰς περιφερείας, διότι εἰς αὐτὰς ἡ κατασκευὴ καὶ ἡ συντήρησις τοῦ ἠλεκτρικοῦ δικτύου διὰ μίαν μικρὰν κατανάλωσιν δὲν προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐν ἀναζητήσει κέρδους κεφαλαίων.

Πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου, οἱ ἀγροτικοὶ συνεταιρισμοὶ ἠλεκτρισμοῦ ἐν Ἑυρώπῃ ὑπελογίζοντο περίπου εἰς 10.000. Ἐπάρχουν ἐπίσης εἰς τὴν Ἀσίαν (Ὁμοσπονδία Μαλαισίας καὶ Ἰαπωνία), εἰς τὴν Ἀμερικὴν (Χιλή, Μεξικόν, Οὐραγουάη, Αἴτή). Οἱ σπουδαιότεροι εὐρίσκονται εἰς Καναδᾶν, εἰς τὰς ἐπαρχίας Ἀλμπέρτα καὶ Κεμπέκ ὅπου ἕνα δίκτυον 10.000 χιλιομέτρων παρέχει ἠλεκτρικὸν ρεῦμα εἰς 35.000 γεωργικὰς ἐκμεταλλεύσεις καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὅπου διαθέτουσι δίκτυον 2.000.000 χιλιομέτρων διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν 3.500.000 οἰκογενειῶν, ἧτοι 13 ἑκατομμυρίων ἀτόμων (').

Τηλεφωνοὶ

Οἱ ἴδιοι λόγοι, οἱ ὅποιοι θὰ ἠδύναντο νὰ στερήσουν τὴν βπαίθρον τῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, ὠδήγησαν συχνὰ τοὺς ἀγρότας νὰ διοργανωθοῦν ἐπὶ συνεταιριστικῶν βάσεων διὰ νὰ συνδέσουσι διὰ τηλεφώνου τὰς ἐκμεταλλεύσεις των μεταξὺ των καὶ μὲ τὸ γενικὸν δίκτυον. Πρὸ τοῦ πολέμου ὑπῆρχον 300 συνεταιρισμοὶ τῆς κατηγορίας αὐτῆς εἰς Φινλανδίαν εἶναι ἄνω τῶν 2.000 εἰς τὸν Καναδᾶν, πλέον τῶν 5.000 εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας (μὲ 400.000 μέλη), ἐξασφαλίζοντες τὸ τρίτον περίπου τῶν ἀγροτικῶν τηλεφωνικῶν ὑπηρεσιῶν.

Δραστηριότητες καὶ Ὁργανισμοὶ μὲ κοινωνικὰς ἐπιδιώξεις

Συνεταιρισμοὶ «καλιτέρας διαβιώσεως»

Εἰς μερικὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς καὶ πρὸ παντὸς τῆς Ἀσίας, ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὰς Ἰνδίας, εἰς τὸ Πακιστάν, ὑπάρχουν εἰδικοί συνεταιρισμοί,

1) Ἐπάρχουν ἐπίσης εἰς τὸν Καναδᾶν καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, συνεταιριστικαὶ ἐπιχειρήσεις ψύξεως, μὲ ἀτομικοὺς ἢ ὁμαδικούς θαλάμους, διὰ τὴν συντήρησιν προϊόντων προοριζομένων εἴτε δι' οἰκογενείας εἴτε διὰ τὴν ἀγοράν.

των οποίων τὰ μέλη, χρησιμοποιούντες ὡς μέσον τὰς ἀμοιβαίας ὑποχρεώσεις, ἢ μὴ τήρησις τῶν οποίων τιμωρεῖται διὰ προστίμων, ἐπιδιώκουν τὴν ἀπελευθέρωσιν των ἀπὸ τυραννικὰς παραδόσεις (καταστρεπτικὰς δαπάνας ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν γάμων ἢ τῶν κηδεϊῶν), κακὰς συνθηλαίας (φιλοδοκίαν, ἀλκοολισμόν), τὴν διάδοσιν κανόνων ὑγιεινῆς, τὴν διευκόλυνσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν παιδιῶν, ἐνίοτε τὴν ἐξεύρεσιν ἐργασίας εἰς τοὺς ἀνέργους, τὴν ἀνάπτυξιν οἰκιακῶν βιοτεχνιῶν.

Ταμεῖα ἀλληλεγγύης

Εἰς τὴν Εὐρώπῃ πρὸ παντός, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Βραζιλίαν, εἰς τὴν Κολομβίαν, εἰς τὴν Κούβαν, εἰς τὸ Περού, οἱ συνεταιρισμοί, ἰδιαιτέρως οἱ καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ καὶ ὄχι ὀλιγώτερον οἱ ἐργατικοὶ συνεταιρισμοὶ παραγωγῆς, συνέστησαν ταμεῖα ἀλληλεγγύης διὰ νὰ βοηθοῦν τὰς οἰκογενεῖας εἰς ὠρισμένας περιστάσεις: γεννήσεις, θανάτους, ἀνικανότητα πρὸς ἐργασίαν, ἀνεργίαν, συντάξεις δι' ἠλικιωμένους συνταίρους, συλλογικὰς ἀσφαλίσεις. Εἰς τὴν Σουηδίαν, τὰ παιδιὰ τῶν συνταίρων τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν ποῦ ὑπερέβησαν τὴν σχολικὴν ἠλικίαν ἀσφαλίζονται δωρεὰν κατὰ τῶν κινδύνων ἀτυχημάτων.

Ἀστικά ἀσφαλίσεις

Ἀσφαλιστικοὶ συνεταιρισμοί, δημιουργηθέντες ἐνίοτε ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ταμείων ἀλληλεγγύης (χωρὶς νὰ ἐξαφανίζονται κατ' ἀνάγκην τὰ ταμεῖα αὐτά), προστατεύουν τὰς ἀστικὰς κυρίως οἰκογενεῖας εἰς τὸν τομέα τῆς ἀσφαλείας ζωῆς, πυρὸς καὶ ἀτυχημάτων (1). Τὸ 1939, ὑπῆρχον εἰς δωδεκάδα εὐρωπαϊκῶν χωρῶν παρόμοιοι συνεταιρισμοί, συσταθέντες ὑπὸ τῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν, οἱ ὅποιοι ἠσφάλιζον τὰ μέλη των ἔναντι αὐτῶν τῶν τριῶν κινδύνων διὰ χρηματικῶν ποσῶν ἀνερχομένων εἰς πλέον τῶν 2.250.000 δολλαρίων.

Ἄγροτικα ἀσφαλίσεις

Ὁρισμένοι ἀσφαλιστικοὶ συνεταιρισμοί, εἰς τὴν Ἀργεντινήν, εἰς τὸν Καναδᾶν, εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, λειτουργοῦν ταυτοχρόνως καὶ εἰς τὴν ὑπαιθρον καὶ εἰς τὰ ἀστικά κέντρα. Μερικοὶ ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι συνεστήθησαν ὑπὸ τῶν ἀστικῶν καταναλωτικῶν συνεταιρισμῶν καλύπτουν ἐπίσης τοὺς κινδύνους ἀγροτῶν τοιαύτη εἶναι ἢ περίπτωσις π.χ. τῆς Φινλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας.

Ὁ ἀγροτικὸς κόσμος διαθέτει ἐπίσης τοὺς ἰδικούς του ἀσφαλιστικούς συνεταιρισμούς ἢ συνεταιρισμούς ἀμοιβαίας ἀσφαλίσεως, κυρίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν κίνδυνον πυρκαϊᾶς, τὸν κίνδυνον θνησιμότητος τῶν ζώων καί, πολὺ συχνά, τὸν κίνδυνον χαλάζης καὶ ἄλλων ἀτμοσφαιρικῶν θεομηγιῶν, τὸν κίνδυνον ἀτυχημάτων καὶ τὴν ἀσφάλειαν ζωῆς. Παρόμοιοι συνεταιρισμοὶ ἀριθμοῦνται κατὰ δεκάδας χιλιάδων εἰς τὴν Εὐρώπῃ. Οἱ καλύπτοντες τὸν κίνδυνον πυρκαϊᾶς εἶναι πολυάριθμοι εἰς τὸν Καναδᾶν (ἠσφαλισμένα κεφάλαια: 3.000 ἑκατομμύρια δολλαρίων) καὶ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ὅπου συγκεντρώνουν τὸ ἥμισυ τῶν ἀσφαλιστικῶν συμβολαίων τὰ ὅποια συνάπτουν οἱ ἀγρόται.

1) Προσφάτως, ἓνας Φινλανδικὸς ἀσφαλιστικὸς συνεταιρισμὸς ἀσφαλίζει μὲ μικρὸν ἀσφάλιστρον καὶ τὰ παιδιὰ ἀκόμη κατὰ τοῦ κινδύνου ἀτυχήματος δυναμένου νὰ συμβῇ εἰς τὸ σχολεῖον καὶ καθ' ὁδὸν διὰ τὸ σχολεῖον.

Δημοσία υγεία και υγιεινή τοῦ ἀτόμου

Οἱ συνεταιρισμοὶ πάσης κατηγορίας: καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοί, ἐργατικοὶ συνεταιρισμοὶ παραγωγῆς, γεωργικοὶ πιστωτικοὶ συνεταιρισμοί, διάφοροὶ γεωργικοὶ συνεταιρισμοί, ἀσφαλιστικοὶ συνεταιρισμοί, συχνὰ διοργανῶνουν συμπληρωματικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν τομέα τῆς υγιεινῆς τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς δημοσίας υγείας: ἰατρικὴν καὶ χειρουργικὴν περίθαλψιν, ἐμβολιασμόν, ἐγκαταστάσεις ὑδρεύσεως, ἐκπαιδευτήρια, αἰθούσας λουτρῶν ὑπὸ τῶν παλαιῶν «βιομηχανικῶν συνεταιρισμῶν» τῆς Κίνας: ἰατρικὴν περίθαλψιν εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, εἰς τὴν Βραζιλίαν, εἰς τὴν Κολομβίαν, εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, εἰς τὸ Μεξικόν, εἰς τὴν Οὐραγουάην: κέντρα ἀναρρώσεως καὶ ἀναπαύσεως, θρεφοκομικοὺς σταθμούς, πρεβαντόρια, σανατόρια διὰ παιδιὰ εἰς τὸ Βέλγιον, εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἐκ τῶν ἀπασχολήσεων αὐτῶν προέκυψαν ἐπίσης εἰδικοί συνεταιρισμοί.

Ἀναφέρομεν ὡς παραδείγματα, τοὺς φάρμακευτικοὺς συνεταιρισμοὺς τῆς Ἀργεντινῆς, τοῦ Βελγίου, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ἰταλίας, τοῦ Πόρτο-Ρίκο κλπ., ἐπίσης, τὴν υγειονομικὴν συνεταιριστικὴν ἔνωση τῆς Γαλλίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ Ὑπουργεῖον Δημοσίας Ὑγιεινῆς ἐνεπιστεύθη τὴν διαχείρισιν δύο αὐτοκινήτων ἐξωπλισμένων διὰ τὴν ἐξακρίθωσιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς φυματιώσεως.

Εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, οἱ υγειονομικοὶ συνεταιρισμοὶ συνεστήθησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου τῇ βοήθειᾳ τῆς Ἀμερικανικῆς Ὀργανώσεως διὰ τὴν προστασίαν τῶν παιδιῶν τῆς Σερβίας: τροποποιηθέντες ἀπὸ ἀπόψεως συνθέσεως, συνεχίζουσι ὄχι μόνον νὰ προσφέρουσι ἰατρικὴν περίθαλψιν εἰς τοὺς ἀγρότας ἀλλὰ καὶ νὰ εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν συνηθειῶν υγιεινῆς καὶ υγειονομικοῦ ἐξοπλισμοῦ τοῦ χωριοῦ. Παρόμοιοι υγειονομικοὶ συνεταιρισμοὶ ὑπάρχουσι ἐπίσης εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν Ἰνδιῶν, καὶ τοῦ Πακιστάν, εἰς τὴν Πολωνίαν. Ὁρισμένοι συνεταιρισμοὶ «καλυτέρας διαβιώσεως» ἀναφερθέντες ἀνωτέρω, τηροῦν τοὺς κανόνας υγιεινῆς καὶ συντηροῦν ἐνίοτε μικρὰ ἰατρεῖα παροχῆς δωρεᾶν ἰατρικῆς περιθάλψεως. Εἰς τὰς Ἰνδίας (Δυτικὴ Βεγγάλη), συνεστήθησαν περισσότερον ἐξειδικευμένοι συνεταιρισμοὶ διὰ τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἐλονδσίας: ἐξυγαίνουσι τὴν ζούγκλαν, ἀποξηραίνουσι ἢ καλύπτουσι τὰ ἔλη, χάνδακας κλπ., δπου πολλαπλασιάζονται οἱ κῶνωπες, διανέμουσι κινίνην. Ἀναφέρομεν ἐπίσης τοὺς ἰατρικοὺς συνεταιρισμοὺς τῆς Κούβας, τοὺς λίαν ἀνεπτυγμένους συνεταιρισμοὺς ἰατρικῆς καὶ νοσοκομειακῆς περιθάλψεως εἰς τὸν Καναδᾶν, δπου ἐξυπηρετοῦν 300.000 ἄτομα, καὶ εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας (800.000 ἄτομα).

Ἡ Αὐστραλία διαθέτει δύο συνεταιριστικὰ νοσοκομεία, ἡ Βουλγαρία μίαν δωδεκάδα, ἡ Κεϋλάνη ἓν, ἡ Δανία δύο, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἕν τουλάχιστον εἶναι συλλογικὴ ἰδιοκτησία τοῦ συνόλου τῆς ἀγροτικῆς συνεταιριστικῆς κινήσεως. Ἡ Ὁμοσπονδία τῆς Νιγηρίας διαθέτει συνεταιριστικὰ μαιευτήρια.

Λαϊκὰ κέντρα ἀναψυχῆς καὶ μορφώσεως

Ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ συνεταιριστικαὶ δραστηριότητες, αἱ ὁποῖαι ἀποβλέπουσι εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν οἰκογενειακῶν συνθηκῶν ζωῆς, αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰ λαϊκὰ κέντρα ἀναψυχῆς καὶ μορφώσεως ἀσκοῦνται ἄλλοτε ὑπὸ τῶν «κοινωνικῶν ἔργων» τῶν πρωτοβαθμίων συνεταιρισμῶν ἢ τῶν ὁμοσπονδιακῶν τῶν ὀργανώσεων.

και άλλοτε υπό αυτονόμων οργανισμών, οι οποίοι συχνά προέρχονται από τους πρωτοβαθμίους συνεταιρισμούς.

Γνωρίζομεν ήδη ότι εις πολλές χώρας αι συνεταιριστικαί οργανώσεις εκδίδουσι περιοδικά προς χρῆσιν τῆς οικογενείας (παιδοκομία, διατροφή, επίπλωσις, ἐσωτερικὴ διακόσμησις) και διαθέτουσι βιβλιοθήκας διὰ τὰ μέλη των· ἐπίσης διοργανοῦνται υπό συνεταιριστικῶν οργανώσεων μαθήματα δι' ἀλληλογραφίας, κέντρα κοινωνικῶν και οικονομικῶν σπουδῶν, σχολεῖα δι' ἐκμάθησιν γλωσσῶν, ἱστορίας, μαθηματικῶν, μηχανικῆς, φυσικῶν ἐπιστημῶν, κλπ. Γνωρίζομεν ἐπίσης ότι διοργανῶνται διαλέξεις, κινηματογραφικὰς προβολὰς, συναυλίαι, εορταῖ. Εἶχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξετάσωμεν μερικὰς ἐξ αὐτῶν, κυρίως εἰς τὸ Βέλγιον, εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, εἰς τὴν Φινλανδίαν, εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ὅπου διατίθενται πρὸς τοῦτο εἰδικαὶ ἐγκαταστάσεις. Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καταναλωτικοὶ συνεταιρισμοὶ διοργάνωσαν κινηματογραφικὰς ἐπιχειρήσεις· εἰς τὸ Βέλγιον και εἰς τὴν Γαλλίαν θέατρα· εἰς τὴν Δανίαν ἔν συνεταιριστικῶν θεάτρων, ὑποστηριζόμενον υπό τῶν τοπικῶν οργανώσεων τῶν θεατῶν δίδει περὶ τὰς 350 παραστάσεις κατ' ἔτος εἰς τὴν ὑπαιθρον· εἰς τοὺς ἀγροτικοὺς κύκλους τῆς παρισινής περιοχῆς ὑπάρχουσι λέσχαι τηλεοραθεατῶν διὰ τὴν ἀγορὰν και ἀπὸ κοινοῦ χρῆσιν συσκευῶν τηλεοράσεως.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν ἐκδηλώσεων ἀναψυχῆς, συσταθεῖσα υπό τῆς «συνεταιριστικῆς ἀλληλοβοηθείας», συντονίζει τὰς δραστηριότητας τῶν τοπικῶν και περιφερειακῶν ἐπιτροπῶν (βιβλιοθήκαι, μουσικὴ, σπῆρ, λαϊκαὶ ἑορταί, ἐκδρομαί, ἐπισκέψεις μουσειῶν, ἐργοστασίων, ἐπαγγελματικῶν σχολῶν κλπ.).

Ἐπάρχει ἐπίσης ἡ ὀργάνωσις τῶν «δραστηρίων» ἐκδηλώσεων ἀναψυχῆς· γῆπεδα εἰς τὸ Βέλγιον, και Ἠνωμένας Πολιτείας· χορωδίαί, ὀρχήστραι, θίασοι δραματικῆς τέχνης, ἐκθέσεις ἔργων χειροτεχνίας, διαγωνισμοὶ φωτογραφιῶν, πρὸ παντὸς εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὀργάνωσις ταξιδίων ἰδιαιτέρως εἰς τὴν Ἀγγλίαν και τὴν Σουηδίαν, μετὰ τὴν συνεργασίαν ἐργατικῶν ὀργανώσεων· διαμοναί κατὰ τὰς διακοπὰς, υπό μορφήν ξενοδοχείων και οἰκοτροφείων (Γερμανία, Ἠνωμένα Πολιτεία, Γαλλία, Σουηδία, Ἑλβετία) κατασκηνώσεις (Γερμανία, Βέλγιον, Φινλανδία, Ἰταλία, Ἑλβετία).

Ἡ ἀναφερθεῖσα μακρὰ ἀπαρίθμησις, ἡ ὅποια συμπληρῶνει τὰς συγκεντρωθείσας εἰς τὸ τρίτον μάθημα πληροφορίας, δύναται νὰ προσφέρῃ εἰς ἕνα εὐφρεντικὸν πνεῦμα τὸ ὕλικόν και τὸν προσανατολισμὸν διὰ νέας κατακτήσεις, λαμβανόμενης ὑπ' ὄψιν τῆς ἰκανότητος προσαρμογῆς τῆς συνεταιριστικῆς δράσεως ἔναντι πολυαρίθμων προβλημάτων.

Ἐρωτηματολόγιον

1. Ἐξ ὧν τῶν ἀναφερθεισῶν εἰς τὸ μάθημα αὐτὸ μορφῶν συνεταιριστικῆς δραστηριότητος, ποῖαι νομίζετε ότι θὰ ἠδύναντο νὰ πραγματοποιηθοῦν και νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας σας; κατὰ ποίαν τάξιν προτεραιότητος;

2. Πῶς ἐξηγεῖτε τὸ γεγονός ότι συνεταιρισμοὶ κατέληξαν νὰ προσθέσουν εἰς τὰς οικονομικὰς των δραστηριότητας και ἀπασχολήσεις κοινωνικῆς τάξεως; Ἀνα-

πτώσσοντες τὴν δρᾶσιν αὐτὴν παρεβίασαν τὴν ἀνάγκην τῆς ὁμοιογενείας; (ἔχτον μάθημα).

3. Οἱ συνεταιρισμοὶ ἀπεδείχθησαν ἱκανοὶ νὰ ὑποστηρίξουν καὶ ἐπίστευσι νὰ προπορευθοῦν εἰς ὠρισμένας προσπάθειάς τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς; Εἰς ποίους τομεῖς ἰδιαιτέρως;

4. Νομίζετε ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῆς νομοθεσίας εἰς τὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως συνεπάγεται τὸν μηδενισμόν τῶν δραστηριοτήτων τῶν συνεταιριστικῶν ὀργανώσεων εἰς τοὺς τομεῖς τῆς ἀμοιβαίας ἀσφαλίσεως καὶ τῆς συνεταιριστικῆς ἀσφαλίσεως;

5. Αἱ λογικαὶ πιστωτικαὶ ἀνάγκαι δύνανται νὰ ἱκανοποιηθοῦν ὀρθότερον διὰ τῶν πωλήσεων ἐπὶ πιστώσει ἢ διὰ τῶν πιστωτικῶν συνεταιρισμῶν διὰ μισθωτοῦς, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ συνεταιρισμοὶ αὗτοι εὐνοοῦν τὴν καθ' ἑβδομάδα ἀποταμίευσιν διὰ νὰ καταστήσουν δυνατὴν τὴν ἀγορὰν τοῖς μετρητοῖς;

6. Παρὰ τὴν ποικιλίαν τῶν κατ' ἰδίαν ἐπιδιώξεων τῶν οἱ συνεταιρισμοὶ ἐνήργησαν ἀπὸ κοινοῦ, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν:

- α) Τὸν γενικὸν οἰκονομικὸν σκοπὸν τῶν;
- β) Τὸν γενικὸν κοινωνικὸν σκοπὸν τῶν;
- γ) Τὴν διάρθρωσίν τῶν;
- δ) Τὴν λειτουργίαν τῶν;

Συμπληρωματικὴ ἀνάγνωσις

Βλέπετε σχετικὸν πίνακα εἰς τὸ τέλος, ἀριθ. 1, 2, 4, 5, 7, 9, 13, 14, 19, 23, 24, 27, 32, 35, 40, 49, 51, 52, 53.

LECTURES COMPLÉMENTAIRES

Publications du Bureau international du Travail

Ouvrages

1. L'action coopérative en milieu rural (Étude préparée par le service de la coopération du B.I.T. et publiée par la Société des Nations). Genève, 1939, 45 pp. (quatorzième leçon).
2. Le développement du mouvement coopératif en Asie, Études et documents, nouvelle série, No 19. Genève, 1949, 90 pp. (troisième, neuvième, dixième, onzième, douzième et quatorzième leçons).
3. Initiation à la pratique de la coopération. Études et documents, nouvelle série No 32. Genève, 1953, 58 pp. (quatrième, cinquième, sixième, septième, dixième et treizième leçons).
4. Le mouvement coopératif et les problèmes actuels. vol. I: Tableau d'ensemble et problèmes immédiats d'après-guerre, 199 pp. (troisième, sixième, septième, neuvième, dixième, onzième, douzième et quatorzième leçons), et vol. II: Problèmes de relèvement et de reconstruction, Études et documents, série H, Nos 4 et 5. Montréal, 1945, 248 pp. (troisième, sixième, septième, neuvième, dixième, onzième, douzième et quatorzième leçons).

5. Organisations coopérative (dans le Proche et le Moyen-Orient)- Genève, 1950, 82 pp. (troisième et quatorzième leçons).
6. Les organisations coopératives et l'intervention des pouvoirs publics dans le domaine économique (Conclusions d'une enquête du Comité international des relations intercoopératives). Genève, 1939, 40 pp. (treizième leçon).

Articles de la «Revue international du Travail»

7. «L'hygiène rurale et les coopératives sanitaires en Yougoslavie», par M. Colom bain, vol. XXXII, No 1, juill. 1935, pp. 21 - 41 (quatorzième leçon).
8. «La valeur constructive de la société coopérative dans les pays peu développés ou d'industrialisation récente», par C. F. Strickland, vol. XXXVII No 6, Juin 1938, pp. 786 - 815 (dixième et treizième leçons).
9. «Diversité et classification des institutions coopératives», par G. Fauquet, vol. XXXIX, No 4, Avril 1939, pp. 475 - 499 (quatorzième leçon).
10. Les sociétés coopératives dans le monde. Données numériques», vol. XL, No 2, Août 1939, pp. 283 - 300, et No 3, Sept. 1939, pp. 412 - 456 (troisième leçon).
11. «Les relations intercoopératives et les plans d'après-guerre», vol. L, No 5, Novembre 1944, pp. 627 - 653 (huitième leçon).
12. «Les institutions coopératives dans l'économie et dans la législation», par G. Fauquet, vol. XLIII, No 4, Octobre 1948, pp. 521 - 534 (treizième leçon).
13. «Les petits industries et l'artisanat en Asie : Possibilités d'organisation coopérative», vol. LXII, No 6, Décembre 1950, pp. 536 - 563 (quatorzième leçon).
14. «Le mouvement coopératif et le bien-être des travailleurs» par Jean Orizet, vol. LXIV, No 1, Juillet 1951, pp. 1 - 21 (quatorzième leçon).

Autres publications

15. Antoni, Antoine. Fonction économique et sociale de la coopération ouvrière. Paris, Confédération générale des sociétés coopératives ouvrières de production, 35 pp.
16. Arsenault, Ellen. «Le progrès social dans l'Est du Canada : Le mouvement d'Antigonish», Éducation de base et éducation des adultes, bulletin trimestriel. Paris, U.N.E.S.C.O., vol. IV, No 4, Octobre 1952, pp. 28-34 (onzième et douzième leçons).
17. Bessaignet, Pierre. Coopération et capitalisme d'État; l'expérience suédoise de coopération agricole. Paris, Presses universitaires de France, 1953, 101 pp. (treizième leçon).
18. Brouckère, Louis de. La coopération et l'État dans l'organisation des services publics. D'après des notes rédigées par Willy Serwy. Bruxelles. Les propagateurs de la coopération, 1937, 144 pp. (treizième leçon).
19. Colombain, Maurice. Les coopératives et l'éducation de base. Paris, U.N.E.S.C.O., publication No 633, 186 pp. (dixième, onzième, douzième et quatorzième leçons).
20. La valeur éducative des coopératives scolaires. Bâle, Union suisse de coopératives des consommateurs, 1941, 43 pp. (neuvième leçon).
21. Conseil supérieur de la coopération. L'éducation dans le mouvement coopératif. Québec, 1945: 156 pp. (dixième leçon).
22. Coutant, Lucien. L'évolution du droit coopératif, de ses origines à 1950. La double tendance vers son unification et son autonomie. Reims, Editions Matot - Braine, 1950, 375 pp. (treizième leçon).

23. Cramoïs, Andrée. Coopératives agricoles. Pourquoi et comment le paysan français est devenu coopérateur. Paris, Centre national d'information économique, 1954, 171 pp. (quatorzième leçon).
24. Defosse, Gaston. La coopération de consommation : théorie et technique. Paris, Presses universitaires de France, 1941, 199 pp. (quatorzième leçon).
25. Elldin, H. Les méthodes de travail de Var Gard. Stockholm, Kooperativa Förbundet, 1936, 16 pp. (onzième et douzième leçons).
26. Fauchet, Georges. La coopération, une et diverse. Notices (Plan No 10 à l'usage des cercles d'études coopératives). Bâle, Union suisse des coopératives de consommation 1941, 35 pp. (deuxième, quatrième et cinquième leçons).
- 27.—L'organisation du travail par équipes coopératives). (Plan No 14 à l'usage des cercles d'études coopératives). Bâle, Union suisse des coopératives de consommation, 1943, 43 pp. (Bibliothèque cooperative populaire, brochure No 24) (quatorzième leçon).
28. Fauchet, Georges. «Principaux types de relations coopératives entre producteurs et consommateurs de produits agricoles». Annales de l'économie collective, 19me année, Nos 211-214, Janvier-Mars 1927, pp. 66-82 (huitième leçon).
- 29.—Le problème de la concentration économique dans le mouvement coopératif. Bâle, Union suisse des coopératives de consommation, 1930, 15 pp. (Bibliothèque cooperative populaire, brochure No 11) (sixième leçon).
- 30.—Regards sur le mouvement coopératif. Avant-propos de Ch. H. Barbier. Bâle, Union suisse des coopératives de consommation; Bruxelles, Les propagateurs de la coopération; Paris, Fédération nationale des coopératives de consommation 1949, 147 pp. (première, deuxième, cinquième, septième et huitième leçons).
- 31.—Le secteur coopératif. Essai sur la place de l'homme dans les institutions coopératives et de celles-ci dans l'économie. Quatrième édition complète et mise à jour. Bâle, Union suisse des coopératives de consommation; Paris, Presses universitaires de France; Bruxelles, Les propagateurs de la coopération, 1942, 133 pp. (deuxième à huitième et treizième leçons).
32. Gide, Charles. Les associations coopératives agricoles. Paris, Association pour l'enseignement de la coopération, 1928, 210 pp. (quatorzième leçon).
- 33.—La coopération à l'école primaire. Paris, Fédération nationale des coopératives de consommation, 1927, 24 pp. (neuvième leçon).
- 34.—Le coopératisme. Conférence de propagande, cinquième édition. Paris, Recueil Sirey 1929, vii + 334 pp. (première et deuxième leçons).
- 35.—Les sociétés coopératives de consommation. Paris, Recueil Sirey, 1924, xxxii + 354 pp. (quatorzième leçon).
36. Godbout, Léopold. École populaire de coopération. Québec, Conseil supérieur de la coopération, 1944, 71 pp. (onzième et douzième leçons).
37. Händschin, Hans. Les principes de Rochdale et le Programme coopératiste. Bâle, Union suisse des coopératives de consommation, 1938, 68 pp. (Bibliothèque cooperative populaire, brochure No 17) (deuxième, onzième et douzième leçons).
38. Hirschfeld, André. Comment réaliser les principes coopératifs dans l'économie publique. Londres, Alliance cooperative internationale 1951, 63 pp. (treizième leçon).
39. Holyoake, George Jacob. Histoire des Equitables Pionniers de Rochdale.

- Résumé extrait et traduit de l'anglais par Mme Vve Godin, deuxième édition. Nîmes, Bibliothèque de l'émancipation. 1890, 111 pp. (première leçon).
40. L a s s e r r e, Georges. Socialiser dans la liberté. Paris, Albin Michel, 1949, 315 pp. (quatorzième leçon).
 41. L u n d, Ragnar. L'enseignement par correspondance en Suède. Stockholm, Kooperativa Förbundets Korrespondensskola, 10 pp. (onzième et douzième leçons).
 42. M a i g r e t, Louis. Ce qu'un coopérateur de production doit savoir. Législation, administration, comptabilité, fiscalité. Avant propos d'Antoine A n t o n i, quatrième édition Paris, Confédération générale des sociétés coopératives ouvrières de production, 1952, 197 pp., tableaux (quatrième leçon).
 43. M i l h a u d, Edgar. La place de la coopération dans l'économie collective. Paris, Fédération nationale des coopératives de consommation, 1950, 40 pp. (treizième leçon).
 44. M l a d e n a t z, Gromoslav. Histoire des doctrines coopératives. Traduit du roumain par Michèle L e s e a n u. Paris, Presses universitaires de France, 1933, 254 pp (première leçon).
 45. P r o f i t, B. La coopération scolaire française, Directions, statuts, résultats. Paris, Fernand Nathan, 1932, 272 pp. (neuvième leçon).
 46. L'éducation mutuelle à l'école. (Coopération scolaire française) Amay, Centrale du P.E.S. de Belgique, 1938, 335 pp. (neuvième leçon).
 47. R o z i e r, Jean. Les coopératives agricoles, statut juridique, constitution, gestion, financement. Paris, Librairies techniques, 1952, 570 pp., tableaux (quatrième et cinquième leçons).
 48. S a i n t - A u b e r t, J. de. La coopération scolaire, ses buts et ses moyens : Liaisons possibles avec la coopération adulte. Paris, Fédération nationale des coopératives de consommation, 1953, 30 pp. (neuvième leçon).
 49. S t a d e l m a n n, François-Joseph. Frédéric - Guillaume Raiffeisen. Sa vie et son œuvre Saint-Gall. Union suisse de caisses de crédit mutuel, 1930, 61 pp. (quatorzième leçon).
 50. U n i o n s u i s s e d e s c o o p é r a t i v e s d e c o n s o m m a t i o n (U.S.C.). Questions de pratique coopérative, Bâle, 1938, 166 pp. (Bibliothèque coopérative populaire, brochure No 18) (quatrième, cinquième et sixième leçons).
 51. U n i v e r s i t é d e L a v a l (Québec), Service extérieur d'éducation sociale (Cours par correspondance dirigés par Eugène Bussièrè). Caisses populaires. Livrets Nos 1 et 2. Québec, 1949, 239 pp. (quatorzième leçon).
 - 52.—C o o p é r a t i v e s a g r i c o l e s. Livrets Nos 1 et 2. Québec, 1949, 247 pp. (quatorzième leçon).
 - 53.—C o o p é r a t i v e s d e c o n s o m m a t i o n. Livrets Nos 1 et 2. Québec, 1949, 329 pp. (quatorzième leçon).
 - 54.—D o c t r i n e c o o p é r a t i v e. Livrets Nos 1 et 2. Québec, 1949, 237 pp. (deuxième leçon).
 - 55.—L'éducation coopérative. Québec, 1949, 96 pp. (neuvième, dixième, onzième et douzième leçons).
 - 56.—H i s t o i r e d e l a c o o p é r a t i o n. Livrets Nos 1 et 2. Québec, 1949, 277 pp. (première et troisième leçons).
 57. O r g a n i s a t i o n a d m i n i s t r a t i v e e t f i n a n c i è r e d e s c o o p é r a t i v e s. Québec, 1949, 160 pp. (quatrième et cinquième leçons).

ΠΡΟΣΘΕΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΗΛΙΑ Π. ΓΕΩΡΓΙΟΥ : 'Ιστορία και συνεταιρισμός τῶν Ἀμπελακίων. Ἀθήναι 1951.
 » » : Νεώτερα στοιχεία περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς συντροφιάς τῶν Ἀμπελακίων. Ἀθήναι 1950.
- N. ΓΙΑΛΙΑ : Τὸ ἔργον καὶ ἡ δρᾶσις τῆς Α.Τ.Ε. κατὰ τὴν πρώτην εικοσιπενταετίαν. 1954.
- Σ. ΙΑΣΕΜΙΔΟΥ : Οἱ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί. Γεωργ. Δελτίον Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Τεύχος Α'. 1913.
- Δ. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ : Περὶ Συνεταιρισμῶν καὶ ἰδίως ἐν Ἑλλάδι. Τόμος Α'. Θεωρία καὶ Πρᾶξις 1924.
- ΚΑΡΟΛΟΥ ΖΙΝΤ : Les Sociétés cooperatives de consommation. (Καὶ μετάφρασις ἑλληνιστί ὑπὸ Α. Χατζηρασπτόλου «Οἱ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοὶ Καταναλώσεως»).
- » » : Les associations cooperatives agricoles. Μετάφρασις ἑλληνιστί ὑπὸ Α. Χατζηρασπτόλου «Οἱ Γεωργικοὶ Συνεταιρισμοί». Οἱ Συνεταιρισμοί. Ἀθήναι 1946.
- ΑΡ. ΚΑΗΜΗ : Οἱ Συνεταιρισμοὶ. Ἀθήναι 1946.
 » » : Ἑλληνικὸν Συνεταιριστικὸν Δίκαιον. Τόμ. Α'. Ἀθήναι 1948.
 » » : Ἱστορία ἰδρύσεως Α.Τ.Ε. 1950.
- ΑΠ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ } Κώδιξ περὶ Συνεταιρισμῶν, Γεωργικῶν καὶ Ἀστικῶν παντὸς
 ΑΡ. ΚΑΗΜΗ } βαθμοῦ. Κωδικοποίησις τῆς γενικῆς καὶ ἐιδικῆς νομοθεσίας, συστηματικὴ ἐρμηνεία μετὰ πλήρους νομολογίας, Ἀθήναι.
- K. ΚΟΥΚΚΙΔΗ : Τὸ πνεῦμα τοῦ Συνεργατισμοῦ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων καὶ τ' Ἀμπελάκια. Ἀθήναι 1948.
- Σ. ΚΛΑΔΑ — N. ΘΕΟΔΩΡΟΥ : Νομοθεσία περὶ Συνεταιρισμῶν. Ἀθήναι 1947.
- K. ΡΩΜΑΙΟΥ : Ἀλληλοβοήθεια καὶ συνεργασία στὰ σημερινὰ ἔθιμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Ἀθήναι 1948. Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὸ περιοδικὸν «Ὁ Συνεταιριστής».
- K. ΠΕΤΡΟΥΤΖΗ : Les cooperatives agricoles de production et de vente en Grece—Paris 1931.
- N. ΠΟΥΖΟΥ : Θεμελιώδεις συνεταιριστικαὶ ἀρχαί. Ἀθήναι 1950.
- N. ΠΟΥΖΟΥ—ΑΡ. ΚΑΗΜΗ } Διεθνὴς νομοθεσία συνεταιρισμῶν. Ἀθήναι 1951.
 Β. ΑΝΘΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ }
- Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ : Οἱ Συνεταιρισμοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πάτριαι 1932.
- ΕΜ. ΦΟΥΜΗ : Οἱ Συνεταιρισμοὶ εἰς τὴν Αἰτωλοακαρνανίαν. Ἀγρίνιον 1958.
- ΑΡ. Γ. ΦΩΚΑ. Συνεταιρισμοὶ καὶ Συνεταιριστικὴ Οἰκονομία. Ἐκδ. Οἶκος Φλόμμ. Ἀθήναι 1935.
- Περιοδικόν : Ὁ Συνεταιριστής 1925—40 καὶ 1946—1959.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

- ΦΩΤΕΙΝΗΣ Θ. ΤΖΩΡΤΖΑΚΗ : «Σχολικοὶ Συνεταιρισμοὶ» τεύχη ἀρ. 1, 2, 3, 4. Ἐκδόσεις Ὑπηρεσίας Συνεταιριστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.
- ΜΥΡΣΙΝΗΣ ΚΑ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ : «Ἡ Νέα Ἀγωγή» τ. Γ'. σελ. 208—251.
 » » «Οἱ Σχολικοὶ Συνεταιρισμοί». Ἀθήναι, 1952.
- Περιοδικόν : «Ὁ Συνεταιριστής» (ἰδίᾳ ἀπὸ ἔτους 1949 καὶ ἐξῆς).
- F. et L. GOTTIER : C'est qu'il faut savoir de la coopération scolaire, 1945.
- R. LAMBERTON : School co-operatives, Regina, the co-operative union of Canada 1942.
- P. LARIE : La coopération scolaire française, 1921.
- CH. OZONAM : Associations, syndicats et fondations. Leur formation et leur fonctionnement. Paris 1947.
- J. DE SAINT—AUBERT : La Coopération Scolaire, 1953.
- JUAN VENTOSA ROIG : Les coopératives scolaires, Revue Analytique de l'Éducation. UNESCO, vol. VIII, No 6, 1956.
- Revue de la Coopération Scolaire
 Guide Officiel de la Coopération Scolaire, 1955.
 Guide Officiel de la Coopération Scolaire—Supplement (1957—58).